ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10, 1908 ԹԻՒ 41

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ձ. Ք. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ե. Ք. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻոյ ՄԷՋ

ՐՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ Մը ՊԷՏՔը

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵր

Շաբաթը

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Քրիստոսի նմանուԹիւնը

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ԱզատուԹիւն — Կ. ՅՈՎՀԱՆ Յ. ՍԻՆԱՆԵԱՆ

Մեզի ցաւակցողներուն

Նոր երգը (ոտանաւոր) — Յ. Բ. ԳԱՅՍԵԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Աւետարանին նպատակը

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՓԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

اوه‌دار هفته‌لق غزته — درسعادته بابیل هاوسی

ԱՒԵՏԱԲԵՐ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՀԱՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
(Ա. ՆԿԷԼԻԱՖՈՐՈՍ)
ՅՈՒՆԱՌԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Խմբագիրներ Հ. Մ. Ալէն
Հ. Ս. Պարնըմ
Յ. Գ. Գրիգորեան
Պայպըլ Հաուս, Ստամպուլ
կ. պոլիս, Թուրքիա

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Տարեկ. բժնեգին 30 Դ.
Ամերիկայի համ. 1.50 Տոլ.
Անգղիոյ ,, 6 շիլին
Ուրիշ երկիրներու ,, 7.75 Ֆր.
Ձեռքէ՝ հատը 30 փարա
Նամուցման գիները չափաւոր

THE AVEDAPER
(ANGELIAPHOROS)
A WEEKLY PAPER
PUBLISHED IN
ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND GRECO-TURKISH
EDITORS H. M. ALLEN
H. S. BARNUM
H. K. KRIKORIAN
Offices: American Bible House
Stamboul, Cons/ple, Turkey

TERMS
An. Subscrip. Ps. 30
U. S. A. $1.50
England Shils. 6.—
Other countries Frs. 7.75
Single Copy 30 Paras
Advertising rates on application

Բաժանորդագրութիւններու, վճարումներու և հասցէի փոփոխման վերաբերեալ ամէն գրութիւններ ղրկուելու են առ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ։

ԿԱՐԵԻՈՐ ԱԶԴ

Ա.-ԵՓՓԷԷի խմբագրական վարչութիւնը բարեբախտութիւն ունի իր հաղարաւոր ընթերցողներուն ջերմ փափաքին գոհացում տալու՝ ծանուցանելով թէ չաբաթական իր կանոնաւոր հրատարակութենէն զատ չորս երես լուրի յաւելուածական բաժին մը պիտի հրատարակէ ամէն երբեքչաբթի առաւօտ։ Բաժանորդներն այս կերպով ամէն չաբթու դոնէ ութ երես ներքին և արտաքին լուր պիտի ստանան։ Այն գաւառները՝ ուր չաբաթը երկու անգամ թղթատար կը ղրկուի, այս յաւելուածը պիտի հասնի առաջին թղթաբերով, իսկ սովորական թերթը երկրորդով։ Այս նոր կարգադրութիւնը ի գործ պիտի դրուի Նոյ. ի առաջին չաբթուն (Ն. Տ.)։

Ա.-ԵՓՓԷԷի բաժանորդագինը 1909 Յնվ. 1էն սկսեալ 30է 40 դահ.ի պիտի բարձրանայ։ Մինչդոյն ժամանակ այժմու բաժանորդները աւելի բան մը պիտի չվճարեն Նոյ. և Դեկ. ամիսներուն համար։ Սակայն, նոր բաժանորդներ քաջալերելու համար, այժմէն 40 դահ. վճարողներուն Ա.-ԵՓՓԷԷ ալ, յաւելուած ալ, պիտի ղրկուի Նոյ.ի առաջին չաբաթէն մինչև 1909 Դեկ.ի վախճանը։

Որովհետև այս յաւելուածի նոր կարգադրութեան տևականութիւնը և թերթին օրըստօրէական զարդացումը Ա.-ԵՓՓԷԷի շրջաբերութեան ընդարձակումէն կախեալ են, անոր բոլոր բարեկամներէն և ընթերցողներէն ջերմապէս կը խնդրուի իրենց բոլոր կարելին ընել բաժանորդներու թիւը զգալապէս աւելցնելու համար։

1909ի պատի նոր օրացոյցին և ուրիշ չահեկան բաներու վրայ տեղեկութիւն տուող քարտեր պիտի ղրկուին Դեկ. 1ին՝ ցրուելու համար ամէն այն քաղաքներուն ու գիւղերուն մէջ ուր ծանօթ է Ա.-ԵՓՓԷԷ։

ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒԽՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly AVEDAPER, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10, 1908 ԹԻՒ 41

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Հ. Մ. ԱԼԷՆ, Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ե. Ռ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ
Հ. Մ. Ա.

Ե. Ռ. Ընկերակցութեան նորընտիր չրջիկ քարտուղարը գաւառային իր ընդարձակ պտոյտը չսկսած՝ կ'ուզէ հանրութեան ծանօթացնել այս երկրի Ե. Ռ. Ընկերակցութեան գործին կազմակերպման սկզբնական փուլերը և զարդիս վերջնական ձև ստացող յատակաձևերը։

Երեք տարի առաջ երբ դեռ Աւետարէրի խմբագիր չէինք՝ արտօնութիւնն ունեցանք ընդարձակ պտոյտի մը ձեռնարկելու այս երկրին մէջ։ Ուսանողներու Քրիստոնէական Դաշնակցութիւնը խընդրեց որ իր գործը և փափաքները ներկայացնենք Թուրքիոյ մեր բարձր հասատատութիւններուն։ Այս մեզ չփման մէջ դրաւ իբր 2,000 ուսանողի հետ և նիւ Եորքի կեդրոնական յանձնաժողովին ղրկուած մեր տեղեկագիրներուն միջոցով Օսմ. Պետութեան երիտասարդներուն մէջ աշխատելու նոր եռանդ մը արծարծուեցաւ, և քարտուղար մը անուանելու խնդիրը վերստին կարևորութիւն ստացաւ։ Մր. Փիթ, որ Ե. Ռ. Ը.երու ջերմ բարեկամ է, երկար ու յարատև թղթակցութեամբ ճամբան հարթած էր արդէն։ Միւս քայլն եղաւ փոքր յանձնախումբի մը կազմութիւնը դրամ հայթայթելու համար որ Կ. պոլսոյ մէջ յարմար չէնք մը կառուցուի իբրև կեդրոնատեղի Թուրքիոյ Ե. Ռ. Ընկ.եան աշխատութեան։ Շէնքի խնդրին և քարտուղարի մը անուանման համար Նիւ Եորքի յանձնաժողովին հետ կատարուած ուրիչ թղթակցութիւններու արդիւնքն եղաւ բարեբախտաբար Մր. Լոսըն Զէյմպըրսի անուանումն իբրև առաջին քայլ։ Այս աշխարհածաւալ կազմակերպութեան տեղեակ ամէն անձեր հրճուանքով կ'ողջունեն անոր մեծ ոյժերուն պաշտօնական մուտն ի Թուրքիա։ Այս երկրի երիտասարդները վերջապէս իրենց արժանաւոր դիրքին հասան։ Երիտասարդ ըլլալը այլևս կասկածի առարկայ ըլլալ չէ, այլ կը նշանակէ պատեհութիւններ ունենալ առաջնորդի դեր խաղալու, գործ տեսնելու, և չկայ դաշտ մը որ Ե. Ռ. Ը.ի կողմէ ընծայուածէն աւելի խոստումնալից ըլլայ յատակամիտ, առողջ և յառաջդիմասէր ամէն երիտասարդի։

Անցեալ տարի հոս կազմուած յանձնաժողովը վերջերս Մորրդատու Մարմնի մը վերածուեցաւ։ Հետևեալը քաղուած է նամակէ մը զոր անցեալները ընդունեցանք չրջիկ քարտուղարէն.

Այս ժողովը կը բաղկանայ այնպիսիներէ որոնք կարելի եղածին չափ կը ներկայացնեն այս գործին հետաքրքրուող այլազան հասարակութիւնները և կը խոստանան գործին օգնել իրենց փորձառութեամբ և խրատներով։ Ցուսալի է որ քիչ ատենէն Թուրքիոյ մէջ ունենանք, ինչպէս ուրիչ երկիրներու մէջ կայ, Ազգային Միութիւն մը իր Գործադիր Ժողովով, որ ընտրուած ըլլայ Թուրքիոյ բոլոր ընկերակցութիւններուն ներկայացուցիչներէն։ Առայժմ Մորրդատու Մարմինը իր յատուկ գործէն զատ այդպիսի գործադիր մարմնի մը պաշտօնը կը կատարէ և կը յուսայ ի մօտոյ բոլոր շահակիցներուն ներկայացնել Ե. Ռ. Ընկ.եան գործը աւելի յաջողութեամբ յառաջ տանելու որոշ ծրագիր մը։ Մորրդատու Մարմինը առ այժմ կազմուած է սապէս. Տր. Մ. Պօէն Նախագահ, Հ. Մ. Ալէն Քարտուղար, Տր. Ր. Զէյմպըրս, Մր. Ու., Ու., Փիթ,

Մր. Ֆրէնք Ֆըրկըսըն, Վահան Էֆ. Մատթէոսեան, Փրոֆ. Աբրահամ Տէր Յակոբեան և Տր. Ա. Քաղաքոս։ Ի նկատ առնուած խնդիրներէն մին է Ե. Ք. Ընկ.ական յատուկ չէնքի մը բացումը մայրաքաղաքիս մէջ։

Ժողովին առաջին նստին մէջ ի նկատ առնուեցաւ նաև գործօն անդամակցութեան համար պահանջվելի հանգամանքներու խնդիրը։ Աչխարհի Դաշնակցութիւնը դեռ լիովին լուծած չէ այս խնդիրը։ Բայց յանձնարարուեցաւ գործը կազմակերպելու համար սա սկզբունքին հետևիլ, փորձառութեամբ հարկ դառնալի բարեփոխումներն յետոյ ընելու պայմանով։ Ե. Ք. Ը.ի անդամակցելու համար կը պահանջուի նախ ստորագրել հետևեալ յօդուածը, զոր Աչխարհի Դաշնակցութիւնը ընդունած և ամուր քռնած է իր գոյութեան յիսուներեք տարիներու բովանդակ ազատութեան մէջ. «Քրիստոնէական Ընկերակցութիւններուն նպատակն է միացընել այն երիտասարդները, որոնք զՅիսուս Քրիստոս իրենց Աստուած ու Փրկիչ նկատելով ըստ Սբ. Գրոց՝ կը փափաքին իրենց վարդապետութեան և կեանքին մէջ անոր աչակերտներն ըլլալ և երիտասարդներու մէջ անոր թագաւորութեան տարածման համար միաբանութեամբ աչխատիլ։» կը տեսնուի թէ այս յօդուածը լուրջ պատասխանատուութիւն կը դնէ անդամներուն վրայ, վասն զի յօժար ըլլալու են (ա) հրապարակաւ դաւանիլ խօսքով ու գործով թէ անձնուէր, եռանդուն հետևողներ են Քրիստոսի և ոչ լոկ անուանապէս Քրիստոնեայ, (բ) ճանչնալ եկեղեցիին միութիւնը և (գ) ուրիշ անհատներու օգնելու ձեռնարկել որպէս զի աւելի հաւատարիմ Քրիստոնեաներ ըլլան անոնք։ Այս յօդուածէն զատ յանձնարարուեցաւ հետևեալները պահանջել անոնցմէ որոնք կը բաղձան գործօն անդամ ճանչցուիլ։ Նախ, հաւատարիմ մնալ հոգևոր այն պարտականութիւններուն՝ որոնք իրենց վրայ դրուած են իրենց եկեղեցիներուն կողմէ, երկրորդ, ներկայ դտնուիլ իրենց ընկերակցութիւններու բոլոր ժողովներուն և բնաւ չբացակայիլ առանց բաւական պատճառի։

Շրջիկ քարտուղարը կը յուսայ այսօր (Հոկ. 10) մեկնիլ Կ. պոլսէ և, եթէ չնախատեսուած պատգամներ արգելք չըլլան, Սամսոն, Օրտու և Տրապիզոն հանդիպելէ ետև մինչև տարեդարձը իր կիրակիները անցնել հետևեալ տեղերը. Էրզրում (Հոկ. 19/1 Նոյ.), Վան (Նոյ. 2/15 և Նոյ. 9/22), Պիթլիս (Նոյ. 16/29), Մուշ (Նոյ. 23/6 Դեկ.), Խարբերդ (Նոյ. 30/13 Դեկ. և Դեկ. 7/20), Տիարպէքիր (Դեկ. 14/27)։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ց. Գ. Գ.

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Խորհրդարանին դադարման ժամանակը մօտեցած է և այդ ժողովին անդամներ ընտրելու ատենը եկած հասած է։ Թէ՛ Երեսփոխանական ժողովին թէ՛ Ծերակոյտի անդամներու ընտրութիւնը մեր երկրին խաղաղութեան, և սա հազարամեկ նեղութիւններով և անթիւ արիւններով ձեռք բերուած Սահմանադրութեան և Ազատութեան, պահպանման համար կենսական խնդիր մըն է։ Այս առաջին Խորհրդարանը կա՛մ քաղաքակրթութեան պողոտային և խաղաղութեան չաւդին վրայ պիտի դնէ Օսմանեան աղգը, կա՛մ կարգ մը տգիտական և անձնասիրական սխալներով ամբողջ երկիրը ետ, բռնապետական դրութեան, պայքարներու և չարգերուն և քաոսային վիճակի պիտի ենթարկէ։ Սա անցեալ քանի մը տարիներու միջոցին Ռուսիոյ և Պարսկաստանի փորձառութիւնը յոյժ բացորոշակի հաստատած և ցուցած է զայս մեզի։ Խորհրդարանը, եթէ լեցուն ըլլայ տգէտ երեսփոխաններով, բռնապետութեան կողմնակիցներուն ձեռքը գործիք կ'ըլլայ, և մենք դարձեալ նախկին չարիքներու խորխորատին մէջ կը գլորինք։ Եթէ Խորհրդարանը լեցուի ժամանակին չյարմարող կարգ մը անգործադրելի գաղափարականներով տոգորուած և ոչ թէ ազգին այլ իրենց անձնական չահը կամ գէթ իրենց կուսակցութեան չահը մտածող, անխոհեմ կուսակցապետներով, ասոր ալ հետևանքը աղէտալի պիտի ըլլայ և երկիրը քաոսային յորձանուտը պիտի գահավիժի։ Բայց եթէ ժողովուրդը երկրին փափուկ վիճակը հաշուի առնելով պատրաստութեամբ և անկողմնապիրաբար խորհի և իր մէջ գտնուած ամէնէն կարող և ամէնէն ուղղամիտ անձերը ընտրէ, անոնք այս առաջին նստաշրջանը սա գժուարութիւններու ժայռերուն մէջէն լմաստութեամբ և զգուշաւորութեամբ կ'առաջնորդեն և վախճանը ամէն կողմէ բարի կ'ըլլայ։ Ուստի, հարկ չէ ըսել թէ սա քանի մը չաբաթներու գործառնութիւնները, սա կարճ միջոցին կատարուելու ընտրութիւնները կենսական և մահու խնդիր են մեզի համար։

Բայց այս ճգնաժամի միջոցին ընտրութիւնները պատասխանատուութիւնը որո՞ւ վրայ կը ծանրանայ։ Մինչ Սահմանադրութիւնը, այս երկրին ամբողջ ժողովուրդը, առանց կրօնի խտրութեան, Օսմանցի անուանած ըլլալով, կը հրատարակէ թէ համայն Օսմանցիք անձնական ազատութեան տիրացած են, միթէ բացայայտ չէ՞ այդ հարցման պատասխանը։ Երեսփոխաններու ընտրութեան պա-

տասնամատուութիւնը ոչ թէ կարդ մը կառավարական պաշտօնեաներու և կամ Թուրք ժողովրդին վրայ միայն, այլ՝ համօրէն Օսմանցիներուն վրայ կը ծանրանայ։ Այս պատճառաւ Թուրք լրագիրներ և ուրիշ թերթեր յոյժ պատշաճօրէն հասարակութիւնը իրենց այս պարտականութեան արթնցնելու համար չարունակ ազդու և կարող յօդուածներ կը հրատարակեն։ Բայց ինչպէս եկեղեցւոյ ամպիոնի մասին՝ նմանապէս այս մասին պէտք է ըսել թէ չատ օգուտ չըներ դրել և խօսիլը, եթէ գործադրութիւն չի կայ։

Որպէս զի ընտրութիւնները դիւրանան և յաջողին, պէտք է յարմար ընտրելիներու ցանկ մը պատրաստել և քուէները այդ ընտրելիներուն տալ առանց ճապաղելու զանոնք։ Ասիկա չատ օգտակար կ'ըլլայ։ Ցիրաւի, իւրաքանչիւր քուէատու իր քուէն կրնայ տալ իր ուզած անձին, և Սահմանադրութեան գծած չրջանակին մէջ ոևէ անհատ ազատ է գործել իր հաշուին. օրինակի համար, կ. պոլսոյ մէջ ոմանք իրենզիրենք երեսփոխանական մարմնին ընտրելի կ'առաջարկեն և իրենց ծրագիրներն ալ կը ծանուցանեն։ Բայց այդ աւելի օգտակար կրնայ ըլլալ եթէ ընտրութեան ժամանակ քուէատու անձինք բանաւոր և կանոնաւոր սկզբունքներու վրայ միաբանելով գործեն։ Թէև այս միաբանութեան համար բազմազան սկզբունքներ կը գտնուին, առ այժմ գլխաւորն է կրօնայինը։ Արդարև յաչս Սահմանադրութեան ազգին բոլոր անհատները, առանց կրօնի խտրութեան, հաւասարապէս Օսմանցի են, բայց կրօնական տարբերութիւնները ալ կրնան գործածուիլ օգտակարապէս։ Սակայն պատշաճ չէ այս տարբերութեան կարեւորութիւն տալ աւելի քան որչափ պէտք է, և ըստ կարի այս խտրութիւններուն ազդեցութիւնը կոտրելու աշխատիլ պարտք է. այնպէս որ տարբեր ժողովուրդներու ընտրելիները ոչ թէ այդ ժողովուրդներուն՝ այլ ամբողջ ազգինը ըլլան, և ընտրուին յօգուտ Օսմանցի ազգին։ Հոս նկատելի կէտը սա է որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր ամէնէն ազնիւ և ամէնէն կարող անդամները ազգին ներկայացնէ իբրև ընտրելի։

Այս տեսակէտով, անտարակոյս գովելի կարգադրութիւն է Հայ ազգին Լուսաւորչական, Կաթոլիկ և Բողոքական ճիւղերուն, իբրև մէկ մարմին, և Օսմ. Բոմիթէին հետ միանալու պայմանաւ գործելը։ Եւ օգտակար կ'ըլլայ եթէ Օսմ. Սահմանդր. Ակումբին ձեռնարկները գործադրութիւն Սահմանադրութեան չրջանակի սահմանին մէջ։

Բայց այս առթիւ կ'ուզենք սա մէկ կէտին ուշադրութիւն հրաւիրել։ Ոևէ մէկ ճիւղէ երբ ընտրելիներ ներկայացուին ընտրողներու, զանոնք խորհրդակցութեամբ որոշել հարկ է։ Օրինակի աղաղաւ. Բողոք. ժողովրդէն քանի՞ ընտրելի և որո՞նք պիտի ներկայացուին, Վարչական ժողովին նման պատասխանատու մարմնի մը մէջ խորհրդակցութեան առարկայ ընելու և, որչափ կը ներէ ժամանակը, Անդրանիկ, Մարաչի, Կեսարիոյ և Մարզուանի նման կեդրոններու հետ խորհրդակցելով որոշում տրուելու է։ Եթէ փոխանակ այսպէս ընելու, միայն քանի մը անձանց կողմէ ընտրելիներ ներկայացուին, Նախ, վտանգ կը կենայ որ ընտրելիներ առաջարկողները իրենց անձնական չահերը կամ իրենց պատկանեալներու չահերը ընդհանուր ազգին չահէն վեր դասեն։ Երբորդ, եթէ ճշմարտութիւնը ատիկա չըլլայ ալ, հանրութեան մտքին մէջ այս գաղափարը մուտ գտնելով պատճառ կ'ըլլայ թիւրիմացութեան։ Երրորդ, Սահմանադրական դրութեան յայտնի մէկ սկզբունքը, այն է խորհրդակցական սկզբունքը, առ ոսն կը կոխուի։ Զորրորդ, որովհետև ընդհանուր ժողովուրդը այսպիսի ընտրելիներու համակիր չըլլար քնականապէս, ընտրութեան ժամանակ չատեր քուէ չեն տար անոնց, և հետևապէս քուէները ճապաղելով ապարդիւն կը մնան։ Իսկ ընտրելիներու այն ցանկին որ խորհրդակցութեամբ կը պատրաստուի, ժողովուրդը աւելի համերաշխութեամբ ուշադրութիւն կ'ընծայէ։

Արդ, կը չեշտենք թէ ընտրութեանց սոյն խնդրին մէջ Բողոքական հասարակութիւնն ալ հարկ է որ խորհրդակցութեամբ գործէ նման Լուսաւորչական և Կաթոլիկ Հայոց, և որովհետև այս օրերուս մէջ ընտրութիւններ կը կատարուին Նոյեմբերի սկիզբը գումարելի ընդհանուր ժողովին համար, կը յիշեցնենք թէ այդ ընտրութիւններուն մասնակցող իւրաքանչիւր անհատ պարտի գիտնալ թէ ո՛րքան մեծ է իր պատասխանատուութիւնը, և ըստ այնմ տալ իր քուէները ի նպաստ այնպիսի անձանց և միմիայն այնպիսի անձանց, որոնք, վստահ է թէ, Հայրենեաց և Ազգին պիտի ծառայեն մաքուր խղճով և յստակ մտքով։ Ինչպէս որ խղճի հակառակ և մեղք է, անձնական չահէ չարժեալ կամ առ չնորհուկս այլոց, նմանապէս Ազգին և Հայրենեաց, Ազատութեան և Եղբայրութեան դէմ դաւաճանութիւն է քուէ տալ անարժան և անկարող անձերու,

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՄԸ ՊԷՏՔԸ

Ց. Գ. Գ.

ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ *ենթարկուած քաղաքական սա վիճակներուն մէջ ատեղ մեր երկրին Աւետ. եկեղեցիներուն և ժողովուրդներուն համար*

լրջօրէն ուսումնասիրելու խնդիրներ և բարեփոխելու կամ փոփոխելու մեթոտներ կան։ Զոր օրինակ, 1. Ինչ մեթոտ բռնելու ենք ժողովուրդները ազատութեան պահանջներուն համաձայն կրթելու համար։ Օրինակի աղաղաւ, երիտասարդաց ընկերակցութիւններ կազմելով, ընթերցատուներ հաստատելով, հրապարակային բանախօսութիւններ ընելով, գիշերային դպրոցներ բանալով և ուրիշ միջոցներով ինչ խնդիրներու պիտի հրաւիրենք հասարակութեան ուշադրութիւնը։ 2. Մեր եկեղեցիները իրենց պատգամները սա նոր վիճակին համաձայն հաղորդելու համար իրենց մեթոտներուն մէջ ինչ բարեփոխութիւն կամ փոփոխութիւն ներմուծելու են։ 3. Մեր դպրոցներուն յայտագիրներուն կամ վարչական մեթոտներուն մէջ ինչ բարեկարգութիւններ պէտք են։ 4. Ինչ ընելու ենք որ մեր Միութիւնները և Ցոյն և Սիւրիացի Բողոք. ժողովուրդները աւելի սերտ յարաբերութեան մէջ գտնուին։ 5. Սա ահմանադրական դրութեան ներքև ինչ պիտի ըլլայ Ազգապետարանին պարտականութիւնը և իրաւասութիւնը։ Ինչ պիտի ըլլայ Կ. պոլսոյ Ազգապետին և Ազգային ժողովին յարաբերութիւնը դուրսի ժողովուրդներուն և կառավարութեան հետ, և ինչպէս պիտի պատրաստուի կանոնագիրը զոր Տէսթուրը կը պահանջէ Բողոք. հասարակութենէն։

Այսօրինակ կարևոր և ողջ խնդիրներու լուծման և կարգադրութեան համար, ըստ մեզ, չատ օգտակար կ'ըլլայ եթէ համայն Թուրքիոյ Բողոքականներու պատուիրակները ժողով մը գումարեն մօտերս։ Իրաւ, թէև չենք կրնար ակնկալել թէ այսպիսի ժողովի մը մէջ յիշեալ խնդիրներուն ամէնն ալ մէկէն պիտի լուծուին, դէթ մեծ օգուտ մը կ'ըլլայ մեր գործի ձեռնարկելը։ Սրդէն Ազգապետարանի խնդրին համար երեք Միութիւնները Կ. պոլսոյ մէջ ժողով մը ընել խորհած և նոյն իսկ իրենց պատուիրակները ընտրած էին։ Սրդ, կը յանձնարարենք որ չորս Միութիւններուն Գործադիր ժողովները իրենց կողմէ և իրենց չրջանակներէն երկերկու պատուիրակ ընտրեն։ (Խորքերդ, որովհետև հեռու է, կրնայ մէկ անդամ ղրկել։) Սիւրիացի (Պէյրութ և Պաղեստին) և Ցոյն ժողովուրդները ևս մէյմէկ պատուիրակ Թող ղրկեն։ Այս տասը անդամները Նոյեմբերի երրորդ չաբթուան մէջ Կ. պոլսոյ մէջ ժողովուելով Թող խորհրդակցին յիշեալ խնդիրներուն վրայ։

Թէպէտ ժամանակը կարճ է, բայց կեդրոնները իրարու հետ հեռագրաւ խորհրդակցելով կրնան ժամանակին ժողով գումարել։ Օրինաւոր պատճառներ կան որ այս ժողովին գումարումը առաջիկայ գարնան կամ ամրան չթողուի։ Այս ժողովը օգտակար թելադրութիւններ պիտի ընէ մեր եկեղեցիներուն և ժողովուրդներուն ձմեռնային եղանակի հոգևոր և եկեղեցական գործերու նկատմամբ։ 2. Շատ մը խնդիրներ այժմէն եկեղեցիներուն խորհրդածութեան յանձնելով, գալ տարուան Միութեան ժողովներուն գործը կրնայ դիւրանալ, և թերևս այս բանը գալ ամառուան եղանակին աւելի ընդհանուր եկեղեցական ժողովի մը ճամբայ կը բանայ։ 3. Որովհետև Ազգապետարանի խնդիրը անմիջապէս ուսումնասիրութիւն պահանջող խնդիր է, կարևորագոյն է զայն լրջօրէն ձեռք առնել Օսմ. Սորհրդարանի նիստերուն ժամանակները։

Սրդ, վերոյիշեալ առաջարկութիւնը խոնարհաբար կ'ուղղենք մեր Միութեանց Գործադիր ժողովներուն և մեր եկեղեցիներուն իբրև առարկայ լուրջ ուսումնասիրութեան։

ՇԱԲԱԹ

Օսմ. եբէսփոխանոյն Հանր. Պարաքի Վարչութեան մը քանախօսութիւնը իրաւագէտ խորհրդական Պետրոս Էֆ. Հալաճեան, որ Օսմ. Սահմանադրական Ակումբի աշխատութեամբ գումարուած ժողովրդային համախմբումներու մէջ կ. պոլսոյ Հայոց Երեսփոխանական ընտրելի անուանուեցաւ հանրածանօթ գրագէտ ու փաստաբան Գրիգոր Զօհրապ էֆ.ի հետ, իր անդրանիկ առեւնախօսութիւնն ըրաւ անցեալ կիրակի Ղազարեան Սբ. Սահեփանոս եկեղեցիին մէջ։ Համակրելի առեւնախօսը, չատ պաշտաճ բառերով դրուատելէ ետև Ազատութեան հերոսներուն գործը և յաղթութիւնը, ցոյց տուաւ թէ այժմ կը մնայ ապահովել և մշտնջենաւորել նորահաստատ դրութիւնը՝ Օսմ. պլազան տարրերուն միջև սէր և համերաշխութիւն մշակելով և անդադար զայն կատարելագործել՝ հարկ դատուած բարեփոխումները գործադրելով։ Եւ անմիջապէս սկսաւ պարզել թէ Օսմ. եբեսփ. ժողովին մէջ ինչ պիտի ըլլայ Հայ երեսփոխանութեանց ծրագիրը։

Նախ, ըսաւ, անոնք պիտի պաշտպանեն Օսմ. ամէն տարրերու և անհատներու միջև իրաւունքի բացարձակ և կատարեալ հաւասարութիւն, և այդ հիման վրայ նոյնպէս բացարձակ և կատարեալ միութիւն և ամբողջութիւն Օսմ. պետութեան։ Այդ հաւասարութիւնն է որ կ'ոչնչացնէ կրօնային և ցեղային տարբերութիւններէ ծագող ամէն դժուարութիւն և հակակրութիւն։ Սրդ, Օսմ. Սահմանադրութիւնը չէ նախատեսած այդ հաւասարութիւնը կիրարկելու մեթոտները։

Երկրորդ, պետութեան քաղաքական ոյժերուն միջև այն յարաբերութիւնները հաստատել, որոնք պարտին դոյութիւն ունենալ ճշմարտապէս սահմանադրական երկրի մը մէջ։ Սահմանադրական Օրէնքը տրամադրութիւններ ունի, որոնք անհապաղ են վերահաստին անպատասխանատուութեան սկզբունքին հետ։ Ընտրողական իրաւունք կը ղանայ չափերու որոնք արդար իրաւունք ունին երկրին կառավարութեան մասնակցելու։ Ժողովրդին չներեր իր պատուիրակներուն միջոցով իր կամքն արտայայտել ժողովրդական էական իրաւանց վրայ։ Վերջապէս չճանչնար երեսփ. ժողովին վերջնական դերակշռութիւնը, նաև չճանչնար թէ կառավարութիւնը պատասխանատու է անոր։ Հարկ է ուրեմն վերահաստական դրութիւնը պահելով հանդերձ բարեփոխել Սահմանադրութիւնը, մասնաւորապէս պահանջել որ երեսփ. ժողովը որոշեալ ժամանակամիջոցին դումարի առանց ոևէ ձևակերպութեան կամ արձոնութեան, այդ ժամանակամիջոցին դադարման կամ կրճատման համար ինք միայն տայ որոշումը, իր լուծման համար Ներակոյսին քուէներուն երկու երրորդն հարկ ըլլայ, յաջորդ երեսփ. ժողովի որոշումը վերջնական և գործադրելի ըլլայ նկատմամբ խնդրին որու համար լուծուած է նախորդ ժողովը։ Ներակուսականներու առ նուազն $\frac{2}{3}$ը ժողովրդին երկու աստիճանի ընտրութեամբ ընտրուին և առ առաւելն 9 տարի պաշտօնավարեն և վերընտրելի ըլլան, պաշարման վիճակ յայտարարուի երկու ժողովներուն քուէներուն մեծամասնութեամբ, Օսմ. քաղաքացի մը ոևէ պատճառով չարտաքսուի Օսմ. երկրէն, ընդհանուր քուէարկութիւն հաստատուի, մինչդեռ հիմա ուղղակի տուրքի վճարումը անհրաժեշտ պայման է ընտրողութեան, նաև երեսփոխանները կարենան առաջարկներ ներկայացնել և կառավարութիւնը պատասխանատու ըլլայ երեսփ. ժողովին, եւն.։

Երրորդ, պահպանել Հայ ազգին ի վաղուց ունեցած օրինական մասնաւոր վիճակը, որ առ հասարակ առանձնաշնորհում բառով կ'արտայայտուի։ Ատենախօսը կ'առարկէ այդ բառին դէմ և կ'ըսէ թէ Հայ ազգը ոևէ առանձնաշնորհում չունի։ Այլ, ուրիշ ազգութիւններու նման, կրօնական, կրթական և օրինական զանազան խնդիրներու հանդէպ մասնաւոր պայմաններու մէջ կը գտնուի, որոնք կրօնային և ցեղային տարբերութեան անխուսափելի արդիւնք են և սակայն պետութեան միութեան արգելք չեն ու չեն կրնար ըլլալ, երբ իրաւունքի իրական հաւասարութիւն ըլլայ երկրին մէջ, ինչպէս դեղեցկապէս կը տեսնուի օտար երկիրներէ ոմանց, մանաւանդ Միաց. Նահանգներու մէջ։

Չորրորդ, վարչական ապակեդրոնացում կամ վարչային իրաւասութիւններու ընդլայնում, երկրին ընդունակութեան և քաղաքակրթական վիճակին համեմատ։ Պետութեան ընդհանուր չափերուն, զոր օրինակ զինուորական և երկաթուղիի խնդիրներու, որոշումը կեդրոնին անկ է անշուշտ։ Իսկ ճամբաներու չինութեան և այլ նման խնդիրներու որոշումը կրնան նահանգները և համայնքները տալ աւելի դիտակցաբար։

Հինգերորդ, հանրային կրթութեան ծաւալման աշխատիլ, պետութեան հսկողութեան տակ կրթութիւնը և դպրոցները ազատ հռչակելով, Հայ վարժարաններու մէջ Թուրքերէնի ուսումը պարտաւորիչ ընելով, պետական վարժարանները Օսմ. ամէն տարրի անխտիր բաց պահելով, պետական նախակրթարաններու և երկրորդական վարժարաններու մէջ տեղային լեզուներ աւանդելով։

Վեցերորդ, զինուորական ծառայութիւնը Իսլամներու և ոչ-Իսլամներու հաւասարապէս պարտաւորիչ ընել, երկիրը կլիմայի տեսակէտով զանազան գօտիներու բաժնել և զինուորները իրենց ծննդավայրի կլիմայական վիճակին համեմատ բաշխել, զինուորական ծառայութեան ժամանակը նուազեցնել, զինուորական օրէնքները բարեփոխել, և երկրին թէ՛ ծովային, թէ՛ ցամաքային ոյժերը աւելցնել։

Յետոյ իբրև ուրիշ պարտականութիւններ թուեց հետևեալները. Մրցումը պաշտօնէութեան մէջ մտնելու պայման ընել, գաղթականներու վերահաստատման նպաստել, 30 տարիէ ի վեր եղած հողային և այլ յափշտակութիւններու դարման տանիլ, դատարանները և օրէնքները վերակազմել, վաճառականութիւնը, արհեստագործութիւնը և երկրագործութիւնը քաջալերել, ճամբաներու, երկաթուղիներու և ջրանցքներու չինութեամբ, ներքին անցագրի ջնջմամբ, հողային օրինական դրութեան բարւոքմամբ, եւն., հարկային նոր ու բանաւոր դրութիւն մը հաստատել, աշխատութիւնը օրէնքով կանոնաւորել, գեղարուեստները քաջալերել և օտար երկիրներու հետ բարւոք յարաբերութիւններ մշակել։

Իշխէն Անցեալ չորեքշաբթի Իզմիր դառն սուգի մը մատնուեցաւ չոգենաւային աղետի մը պատճառով։ Գիշերուան ժամը 8ին (Ը. Թ.), այսինքն իբր 2ին (Ը. Թ.), Համիտիյէ Ընկերութեան Սըմսոն չոգենաւը, որ իբր 2–3 հարիւր ուղևորով քաղաքին նաւահամայոյչէն մեկնած էր դէպի Բօրտէ-

լիօ (Գարչըեադա), քիչ մը յառաջանալէ ետև պատահեցաւ Սէլանիկէ ժամանող Ռեճինոլդ չոգնատուն և, հակառակ անոր ազդարար սուլոումներուն, ահաւոր բախում մը ունեցաւ անոր վիթխարի մարմնին հետ և երկուքի բաժնուելով ծովամոյն ըրաւ երկու սեռէ մեծ ու փոքր բազմաթիւ ուղևորներ։ Անհնարագրելի է սարսուռը զոր համայն քաղաքը կրեց երբ իմացաւ աղէտը։ Ժամը 10ին քարափը խռնուեցաւ այրերով, որոնք սիրելիներ կը փնտռէին։ Թուրք, Հայ և Ցոյն ջիրար գլեցին կեանքեր փրկելու նուիրական պայքարին մէջ։ Եւ արցունքներ հեղեղի պէս կը հոսէին ամէն այտերէ։ Վիրաւորները և ալիքներու ճանկերէն ճողոպրուածները հիւանդանոցներ փոխադրուեցան, իսկ դիակները քարափ ու եկեղեցիներ և հիւանդանոցներ։ Ժողովուրդը իր զայրոյթին մէջ կրակի տուաւ Ընկերութեան բոլոր չէնքերը և նաւամատոյցները։ Դրամատուները և հանրային չէնքերը փակուեցան ի նշան սգոյ։ Հինգշաբթի և ուրբաթ գոներուն յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մեծ հանդէսով, մինչ կը զօղանջէին բոլոր եկեղեցիներուն զանգակները։ Քաղաքին փաստաբաններէն Գէօրգ Պուպլի էֆ. Հայ գոներու օրինաւոր ժառանգորդները տեղւոյն Առաջնորդարանը հրաւիրեց որպէս զի հրահանգներ տայ այս աղէտին պատասխանատու վարչութեան դէմ, վասն զի բողոքագիր մատուցանելու համար միայն 48 ժամ պայմանաժամ որուած է։ Միևնոյն ժամանակ յանձն առաւ այդ իրաւունքը գործադրել՝ դատական բոլոր ծախքերը յանձնէ վճարելով։ Բօրտէլիօի նորակազմ ակումբն ալ իր անմիջական պաշտպանութեան տակ առած է աղէտեալներուն ընտանիքները և որոշած է պաշտպանել անոնց իրաւունքները։ Թուրքիոյ նաւային տարեգրութիւններուն այս սև էջը կը ներկայացնենք ձեռնհաս իշխանութիւններուն և մանաւանդ հանրային սպասարկութիւն մատուցանող կազմակերպութիւններու ուշադրութեան և կ'ապասենք որ սթափին։ Կատաղեցուցիչ է նա պարագան թէ Սթոմպոլի նաւապետութիւնը հասարակ նաւավարի մը յանձնուած էր ի բացակայութեան նաւապետին, որ արձակուրդ առած էր։

Պուլկարիոյ Վարչապետը վերադարձաւ իր բացակայութենէն և Պուլկար նախարարութիւնը երկար խորհրդակցութենէ ետև յայտարարեց թէ չկրնար վերադարձնել Սրևելեան Րումելիի գրաւեալ երկաթուղին։ Շահագործող կամ վարձակալ Ընկ.ը իր կարդին երեք օրեայ պայմանաժամ մը տուաւ դիմը թողելու, եթէ ոչ՝ օրական 15,000 ֆրանք տուգանք պիտի պահանջէ։ Այս խնդրին օտար դրամատէրեր Օսմ. կառավարութեան չափ չահակից են և հաւանօրէն լուծում մը պիտի տան գնման մը կարգադրութեամբ։ Կը մնայ ուրիշ խնդիր մը, Պուլկարիոյ անկախութիւնը, որու հրատարակումը հետագրեց երկուշաբթի Թրնովայէ Ցերտինանտ իշխան Ն. Կ. Վեհափառութեան, ըսելով թէ կատարեալ անկեղծութեամբ կը չարժի և սահպման տակ կը ձեռնարկէ այս յանկարծական գործողութեան և թէ կը յուսայ որ Ն. Կ. Վեհափառութիւն պիտի հաւանի։ Կառավարութիւնը հետագրով ազդուսպէս բողոքեց այդ յայտարարութեան դէմ և հաստատ յոյս յայտնեց թէ տէրութիւնները, որոնք արդէն խորհրդակցութեան հրաւիրուած են վերջին դէպքերուն առիթով, պիտի պահպանեն Օսմ. պետութեան իրաւունքները, որոնք անտես ընդհանուր երաշխաւորութեան տակ են։ Այս պատասխանը չատ ճահաւոր է անտարակոյս։ Միևնոյն ժամանակ տէրութիւններու ծանուցագրեր ղրկուեցան սոյն նոր կացութեան պատճառով։ Իպոմ Պուլկարիոյ անկախութեան և անոր հետևանքներուն վրայ խորհրդածելով կ'եզրակացնէ թէ Պուլկարիա Թուրքիոյ բռնապետական դրութեան օրով Պերլինի դաշնագրին Թուրքիոյ նպաստաւոր բոլոր տրամադրութիւնները օրըստօրէ բռնաբարեց ու եղծեց և հիմա նոր բան մը չընար սոյն հրատարակութեամբ։ Արդէն գործնականին մէջ 10-15 տարիէ ի վեր անկախ է, յորմէհետէ Ցերտինանտ իշխան սկսաւ պատուանշաններ տալ օտարներու, իր պատկերով դրամ հատանել և թղթատարական դրոշմ պատրաստել, անկախաբար օտար տէրութիւններու հետ առևտրական և այլ դաշնագրեր կնքել և օտար երկիրներու մէջ դիւանագիտական ներկայացուցիչներ պահել։ Պուլկարիա հպատակութեան երևոյթը միայն կը պահէր և զայն կը չահագործէր օգտուելով նախկին պորտաբոյծ պալատականներու և պաշտօնատարներու անհոգութենէն ու անձնասիրութենէն։ Արդէն իշխանապետութեան անունով քնաւ հարկ չէր հատուցաներ գերիշխան պետութեան, միայն Սրևելեան Րումելիի համար գումար մը կը վճարէր Հանր. Պարտքի Վարչութեան։ Ցուսալի է որ նիւթական այդ կորուստը փակելու հնար մը գտնուի «եթէ,» կ'ըսէ, «մինչև ցարդ պահուած ըլլային տէրութեան գերիշխանութեան իրաւունքները, նիւթական և բարոյական չահերը, անշուշտ պիտի ցաւէինք Պուլկարիոյ սոյն անկախութեան հռչակման համար, պիտի զգածուէինք անոր այս ինքնագլուխ ընթացքէն, պիտի չէշտէինք ազգին և

կառավարութեան իրաւունքները պաշտպանելու պէտքը։ Սակայն այդ իրաւունքներուն ամէնը մէկիկ մէկիկ չնորհուած են նախորդ չարաղէտ շրջանին մեղկութեան և անտարբերութեան պատճառով։ . . . Հիմա մեզի ուրիշ բան չմնար, այլ ապահել և անխծել նախորդ չրջանը և անոր յոռետիւններէն արթննալով չորս ձեռքով փարիլ Սահմանադրութեան և աշխատիլ որ այսուհետև ազգը կարող ըլլայ իր ամենաթոյր իրաւունքն անդամ պաշտպանել։»

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԼՄՄԱՒՈՒՍի ճամբուն վրայ երկու աշակերտները չատ օգտակար ուղեւորութիւն մը ըրին։ Անոնց ուղեկիցը և ուսուցիչը ուսուցչութեան լաւագոյնն էր, և մեկնիչը հաղարին մէջ մէկ հատիկ, որուն մէջ ծածկուած են իմաստութեան և դիտութեան բոլոր գանձերը։ Տէր Յիսուս պիտի չաւ Աւետարանի քարոզիչ ըլլալ, և ամօթ չհամարեցաւ իր կոչումը գործադրել երկու անձերու առջև, հիմա ալ չմերժեր մինչև իսկ մէկ անձի ուսուցիչ ըլլալ։ Փնտռենք այսպիսի աքանչելի Ուսուցչի մը ընկերութիւնը, վասն զի մինչև որ ան մեզի իմաստութիւն չըլլայ, իմաստուն պիտի չըլլանք փրկուելու։

Այս անգուգական վարժապետը իրեն դասատիրը գործածեց դիրքերուն լաւագոյնը։ Թէև կարող էր նոր ճշմարտութիւն յայտնել, նախամտծար համարեցաւ հինը մեկնաբանել։ Գիտէր իր ամենադիտութեամբ թէ ի՛նչ էր ուսուցանելու ամէնէն հրահանգիչ եղանակը, և յանկարծ դառնալով Մովսէսի և մարգարէներուն, ցուցուց մեզի թէ իմաստութեան ապահովագոյն ճամբան ոչ թէ հայեցողութիւնը, տրամաբանութիւնը կամ մարդկային գիրքերու ընթերցումը, այլ՝ Աստուծոյ Խօսքին վրայ մտածումն է։ Երկնային գիտութեամբ հոգեւորապէս հարուստ ըլլալու ամէնէն աւելի առձեռն պատրաստ կերպն է պեղել աղամանդներու այս հանքը, մարգարիտներ հաւաքել երկնային այս ծովէն։ Երբ ինքն Յիսուս ուղեց ուրիշները հարբուստացնել, Սուրբ Գրոց հանքին մէջ դործեց։

Առանձնաշնորհութիւն վայելող այս զոյգը իրենդիրներուն լաւագոյնին վրայ մտածելու առաջնորդուեցան, վասն զի Յիսուս խօսեցաւ Յիսուսի վրայով, և իրեն վերաբերեալ բաները մեկնեց։ Հոս աղամանդը կարեց աղամանդը, և ի՞նչ կրնար ըլլալ ասկէ աւելի զմայլելի։ Տանուտէրը իր դուռները բացաւ, հիւրերը իր սեղանին առաջնորդուեց և բուն իր համադամները անոր վրայ չարեց։ Ինչ էր որ արտին մէջ ծածկեց գանձը, գարձեալ ինք էր որ անոր առաջնորդեց այդ գանձը փնտռողները։ Մեր Տէրը ընտպէս պիտի խօսէր նիւթերուն ամէնէն քաղցրին վրայ, և ինք ոչինչ պիտի գտնէր աւելի քաղցր քան իր անձը և գործը։ Զայս աչքի առջև ունենալով պէտք է որ միշտ քննենք Խօսքը։ Ո՛հ, ի՞նչ երանութիւն է Սուրբ Գիրքը ուսանիլ Յիսուսի հետ, որ է մեր ուսուցիչը և միանգամայն մեր դասը։ Սէքէօնդ

ՄԵՆՔ երբեք զերծ չենք փորձութենէ։ Թէ՛ տան մէջ թէ՛ դուրսը՝ենթակայ ենք չարին հրապոյրներուն։ Առաւօտը կը բացուի վտանգներով, և երեկոյեան սատուերները մեզ տակաւին կը գըտնեն վտանգներու մէջ։ Աղեկ կը պահպանուին բոլոր անոնք զորոնք Աստուած կը պահէ, բայց վա՛յ անոնց որոնք անզէն կը քալեն աչխարհի մէջ կամ մինչև իսկ բուն իրենց տան մէջ։ Անոնք որ իրենդգիրենք ապահով կը կարծեն, աւելի ենթակայ են վտանգի։ Մեղքին կապարճակիրը ինքնավստահութիւնն է։ Պէտք էր որ Դաւիթ Տէրոջը պատերազմները պատերազմելու զբաղած ըլլար, մինչ ընդհակառակն երուսաղէմի մէջ դեզերեցաւ և ինքզինք հեչտագին հանգիստի տուաւ, վասն զի իր անկողինէն ելաւ իրիկուան դէմ։ Ծուլութիւնն ու զեղխութիւնը Սատանայի չնագայլերն են և անոր առատ որս կը գտնեն։ Անչարժ չուրերու մէջ գարչելի արարածներ կը վխտան, և անմշակ թողուած հողը չուտով կը բերէ անպիտան խոտեր և փուշ ու տատասկ։ Ո՛հ, Յիսուսի ստիպող սէրը, որ մեզ գործօն վիճակի և օգտակար կենցաղի մէջ կը պահէ։ Երբ կը տեսնեմ Իսրայէլի թագաւորը որ իրիկուան մօտ յուլաբար կ'ելլէ անկողինէն և յանկարծ փորձութեան մէջ կ'իյնայ, խրատ առնեմ և սուրբ արթնութեամբ պահպանեմ դուռը։ Կարելի էր որ թագաւորը իր տան տանիքը ելլէր առանձնութեան և երկրպագութեան համար։ Եթէ կարելի էր, ուրեմն ի՞նչ զգուշութիւն կը տրուի մեզի, երբ ոչ մէկ վայր, թէև առանձին, մեղքէ ազատ չէ։ Մինչ մեր սիրտերը աւետի կը նմանին և մեր չուրջը կայծերը ա՛նքան առատ են, պէտք ունինք ամենայն արթնութեամբ հսկելու և ամէն տեղ, որպէս զի բորբոքում չտեսչ չգայ։ Սատանան կրնայ տուներուն տանիքները ելլել և ներքին սենեակները մտնել։ Մինչև անդամ եթէ կարենայինք արտաքսել այդ պիղծ դևը, բուն իսկ մեր ազգականութիւնները բաւական են մեր կործանումը նիւթել եթէ չնորհքը չարգելէ։ Ընթերցող, զգուշացիր երեկոյեան փոթձութիւններէ։ Աղօթով մի համարիր ինքզինդ։ Արեւը կ'իյնայ, բայց մեղքը կ'ելլէ։ Մենք, ինչպէս

ցերեկուան համար պահապանի՝ նմանապէս դիչերուան համար գիչերապահի պէտք ունինք։ Ոհ, օրհնեալ Հոգի, պահէ մեզ այս դիչեր ամէն չարէ։ Ամէն։ Սէբաստիա

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«ԶԵՄ հաւատար թէ երբեք կար Ցիսուս մը մինչև որ չտեսնեմ անոր մէկ պատկերը։ Սպիտակամօրթները ունին պատկերները ուրիչներուն որոնց վրայով կը խօսին, մինչև իսկ իրենց մեռած բարեկամներուն պատկերները։ Եթէ երբեք կար Ցիսուս մը, կ'ուզեմ տեսնել անոր պատկերը, այն տեղ պիտի նայիմ թէ կը սիրե՞մ զանիկա։» Այս պէս ըսաւ Զուլուցի կին մը, որուն ամուսինը վերջերս Քրիստոնեայ եղած էր։ Մարդը չէր գիտեր թէ ի՛նչպէս պատասխանելու է անոր։ Կինը քիչ կը սիրէր իր ամուսինին նոր կրօնքը, վասն զի նոր կրօնքին հետ անիկա թողած էր իր միւս կիները, որոնք իրեն լաւ ընկերներ էին և օգնականներ, նաև ինք անոնց վրայ իշխանութիւն կը բանեցնէր։ Թողուած էին նաև մեռածներուն հոգիներուն պաշտամունքը, և նոր կրօնքը իր անտեսանելի Աստուծոյն պաշտամունքով անաստուածութենէն քիչ տարբերութիւն ունէր այս թխադէմ կնոջ համար։

Օր մը երբ կինը միսիոնարաց չէնքը գնաց, պատին վրայ տեսաւ Հոֆմանի գործերէն՝ Քրիստոսի գլուխներէն մէկուն լուսանկարը, և իսկոյն ուշադրութիւնը անոր դրաւուեցաւ և «Ո՞վ է ատ,» հարցուց միսիոնարին կնոջը. բայց ինք գիտցաւ արդէն թէ ո՛վ էր ան դեռ իր հարցումին պատասխանը չընդունած։ Առիթը չներկայացաւ որ մէկը բացատրէր անոր թէ այն պատկերը չէր Ցիսուսի բուն նմանութիւնը, և երկար ժամանակ յետոյ հասկցաւ Զուլուցի կինը։ Պատկերը կատարած էր իր գործը։ Կնոջը համար Քրիստոս ոչ միայն իրապէս կար, այլ անոր մտքին մէջ սկսաւ հոգևոր ըմբռնում մը թէ ան ինչի՛ նման էր։ Եւ սակայն ինք աւելի դառնացաւ և աւելութեամբ լեցուեցաւ և կը թքնէր Քրիստոնեաներուն վրայ երբ կ'անցնէին անոնք, և դեռ վարմունք մը կը ցուցնէր իր ամուսնին հանդէպ։ Այն աղուոր նոր տունը զոր ամուսինը չընած էր հին բնակարանին տեղը, քիչ հաճոյք կու տար իրեն, և ինք խստացուց իր սիրտը Քրիստոսի և անոր ժողովրդին դէմ։ Ցետոյ ա՛նոր պզտիկ մանչ զաւակը հիւանդացաւ։ Անիկա Զուլուցի բժիշկները կանչեց, բայց անոնք չառողջացուցին հիւանդը։ Կախարդ բժիշկներուն դիմեց դաղտուկ, բայց մանուկը չաղէկցաւ։ Այծ մը զոհ ըրաւ ոգիներուն, խնդրելով անոնցմէ որ չար հմայքը հանեն իր զաւկէն, բայց մանուկին տենդը չդնաց։ Այն ատեն աղօթեց «Քրիստոնէից Աստուածոյն» և նոյն իսկ աղօթած միջոցին իր մտքին առջև երևան եկաւ տեսիլը այն Քրիստոսին որ իր մարդկային կեանքին մէջ ցուցուց թէ ի՛նչ տեսակ Աստուած է Քրիստոնէից Աստուածը։

Միսիոնարը եկաւ երբ Զուլուցի կինը մարդ ղրկեց անոր, և անոր խնամքին և դեղերուն չնորհիւ մանուկը առողջացաւ։ Այն ատեն կինը Քրիստոնեայ եղաւ, վասն զի կը սիրէր իր զաւակը, և կը հաւատար Քրիստոսի։ Դժուար էր անոր եկեղեցի երթալ, վասն զի սովորած չէր նստարանի վրայ նստիլ։ Բայց երբ ճանչցուեցաւ տեղին մէջ, բերաւ իր փսիաթը և անոր վրայ կը նստէր ծալապատիկ եկեղեցւոյ սրահին առաջակողմը և եղաւ ջերմեռանդ և մտաւոհ ունկնդիր մը։ Միւս կիները ժպտեցան անոր վրայ առաջին անգամ, բայց քիչ ետքը սովորեցան անոր ունակութեանը, վասն զի անոր ծունկերը ժամանակէն առաջ ծերացած և պնդացած էին։

Կիրակի օր մը մայր մը իր քնացած մանկիկը դրաւ անկիւնին վրայ փսիաթին ուր ան նստած էր, և տիկնայ եղաւ սովորութեան մը սկիզբը։ Ատկէ ետքը երբ որ մանկիկ մը քնանար եկեղեցիին պաշտամունքին տանը, անոր մայրը ոտքի մատերուն վրայ քալելով կը բերէր զանիկա և կը դնէր անոր փսիաթին վրայ, այնպէս որ երբեմն ան կը չրջապատուէր մանկիկներէ։ Այսիկա անոր բերկրութիւն կու տար։ Կինը իր վրայ առաւ պըզտիկներուն հոգ տանելու գործը։ Բոլոր մանուկները կու գային, զանիկա կը ճանչնային և կը սիրէին, և ան անոնց պաշտպանը և բարեկամը եղաւ։ Զուլուցի այս կինը եղաւ աւետարանչուհի, և քնակարանէ քնակարան կ'երթար և միւս կիներուն կը կարդար Քրիստոսի պատմութիւնը որչափ կարող էր։ Տարուէ տարի կակուղցան անոր ծերացած երեսին կարծր գիծերը և ներքին նոր կեանքին ուրախութիւնը կ'արտափայլէր անոր դէմքէն։ Եւ կիրակի օրերը ժամանակ կ'ըլլար որ երբ ան կը նստէր պզտիկներէն չրջապատեալ և հոգ կը տանէր անոնց, և մեծ փափաքով կը սորվէր նոր դասեր Քրիստոսի վրայով, այն ընտանի ծերուկ սև երեսը կը փայլէր գեղեցկութեամբ, բայց ոչ թէ իր, և անոր բարեկամները այն գեղեցկութեան մէջ կը տեսնէին բան մը այն անդրադարձեալ փառքէն, զոր կինը Քրիստոսի դէմքին մէջ դտած և իրենն ըրած էր։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս թիւին մէջ կը դնենք «Քրիստոնեայ եկեղեցի» խորագրին պատկանեալ հետեւեալ լուրերը, զորոնք պէտք էր դնել նախորդ թիւին մէջ.

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ 1907ի ծնունդներու վիճակագրութիւնէն կը տեսնուի թէ այդ տարին աւելի պակասած են քնակիչները։ Մէկ դարու մէջ համեմատութիւնը տարին 1,007,000էն 774,000 իջած է։ Անցած տարի պակասը 33,000 էր։ Եօթը տարուան մէջ միջին հաշուով պակասած է 12,800։ Մահերուն թիւը 1907ին 793,000 էր, ծնունդներէն 19,000 աւելի։ Այս բաները մեր օրերուն ամէնէն նշանակելի և ահռելի իրողութիւններէն են։ Ահա երկիր մը որ աստիճան աստիճան կը քաշուի Եւրոպայի աշխարհացոյցէն, պարզապէս անոր համար որ իր մահերը ծնունդներէն աւելի են։ Վերջին քսան տարիներուս միջոցին (1888—1908) ծնունդներու և մահերու այս անհամեմատութիւնը հետզհետէ աւելցած է։ Մինչ Բրիտանիոյ, Գերմանիոյ և Միացեալ Նահանգաց մէջ ծնունդները մահերէն աւելի են, և ուստի այս ազգերը կ'աճին, Ֆրանսայի և քանի մը Եւրոպական ուրիշ երկիրներու մէջ հակառակն է ճշմարիտ։ Հետեւապէս այս ազգերը պատմութեան մէջէն արագ անհետանալու ճամբուն մէջ կը գտնուին, ինչպէս ընտանիքներ նոյն վիճակին կ'ենթարկուին նմանօրինակ պարագաներու մէջ։ Ֆրանսայի քնակչութիւնը կը նուազի տարուէ տարի իբր կէս հազարէ։ Ֆրանսայի մէջ ծնունդներու թիւին նուազելուն պատճառը անտարակոյս սեռային յարաբերութեանց խանգարումն է։ Երկար ժամանակէ ի վեր յարաճուն միտում մը կայ սեռերու աւելի ազատ յարաբերութեան քան զոր կարելի է օրինաւոր ամուսնութեան մէջ, և կանխամտածութեամբ խուսափում սերնդագործութէ, այնպէս որ մինչ մահը երբեք չնուազեցներ իր զօհերը, Բնութիւնը չկրնար անոնց տեղը լեցնել։ Ասիկա որպիսի՛ լուսաբանութիւն է սա իրողութեան թէ Աստուծոյ հրամանէն ամէն խստորութեամբ և կամ անոր օրէնքներուն դէմ ամէն արհամարհանք, ազէտ և կործանում կը բերէ։ Ողբալի է որ նմանօրինակ բաներ կամաց կամաց մուտ կը գտնեն Բրիտանիոյ և Միացեալ Նահանգներուն մէջ, որոնք ցարդ ամէնէն երևելիները էին բազմածնութեան կողմէ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Միացեալ Երիցական Առաքելութեան պաշտօնեաներէն Վեր. Ճ. Ր. Ալէքսանդրը հետագան կը գրէ Եռնայթըդ Փրեսպիթե-

րէյնի մէջ։ Եգիպտոսի մէջ մեր գոլէճը եզական է բոլոր Արեւելքի մէջ, սա նկատումով որ կը բաղկանայ երկու դպրոցներէ — մին իբրև գոլէճ երիտասարդներու և միւսը՝ երիտասարդուհիներու։ Այս երկու դպրոցները 1907ին ունեցան 1,085 աշակերտ։ Այսպէս անիկա ամէնէն մեծ Բողոքական գոլէճը եղած է Ափրիկէի մէջ։ Անոր սանները և սանուհիները կարևոր և ազդեցիկ դիրքեր գրաւած են Ազեքսանդրիայէ դէպ ի Խարթում, և Խարթումէ դէպ ի Մեծ Լիճերը։ Մենք այժմ ունինք կաճառ մը 24 անդամներէ բաղկացեալ, ամէնն ալ ընթացաւարտ մեր գոլէճին կամ Ամերիկեան գոլէճներու և համալսարաններու, որոնք իրենց ամբողջ ժամանակը գոլէճի գործին կու տան։ Եգիպտոսի Բողոք. դպրոցներուն մէջ 300 արու ուսուցիչներէն շատը Ասիութ դաստիարակուած են։ Գոլէճը նաև պատրաստած է հազարաւոր մարդիկ, որոնք առանց ընթացաւարտ ըլլալու՝ ուրիշ գործերու մտած են Եգիպտոս և Սուտան, և որոնք աւելի բարձր մտաւիպարներ ունին և աւելի յարմար են փորձութեան դիմադրելու և ուղղութիւն ընելու։

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ուսանող օրիորդ մը—Մահմետական — այս օրերս Պռակաւոր Արուեստից ասոցիացիոնը ընդունած է։ Ան է այդ ասոցիացիոնին արժանացած առաջին Եգիպտացի աղջիկը. բայց հաւանօրէն միակը պիտի չմնայ ընդ երկար իրրև այդ ասոցիացիոնն ընդունող, վասն զի արդէն աղջկանց կառավարական եօթը դպրոցներ կան, ուր կը դասախօսեն Պուլաքի իգական վարժապետանոցէն ելած ուսուցչուհիներ։ Այսպէս Եգիպտոսի կիները կը սկսին վերստանալ այն ազատ և պատուաւոր դիրքը զոր կը վայելէին Քրիստոսէ աւելի քան երկու հազար տարի առաջ։

ԱՄԲՈՂՋ Քրիստոնեայ աշխարհը, որ 150,000,000 հոգիներէ կը բաղկանայ, միայն իբր 17,000,000 տոլար կու տայ առաքելութիւններու համար, մինչ Նիւ Եորք Նահանգին մէջ, որ 8,000,000է պակաս քնակիչ ունի, տարեկան դրեթէ նոյնչափ գումար կը ծախսուի ոգելից ըմպելի ծախելու արտօնագիր ձեռք բերելու համար, և ոչ թէ բուն ըմպելիքին համար։ Առնելով Գերմանիան, կ'ըսուի թէ առաքելութեանց համար տրուած նպաստը մէկ միջին հաշուով մարդ գլուխ իբր $52\frac{1}{2}$ փարա է, մինչ միայն գարեջուրի համար ծախսուած դրամը մարդ գլուխ եօթը տոլար է, և գինիի, օղիի և գարեջուրի համար միանգամայն ծախսուածը տասներկու տոլար է մարդ գլուխ։ Բրիտանական առաքելական ընկերութիւններու ամբողջ եկամուտներն են 9,000,000 տոլար, մինչ

Մեծ Բրիտանիոյ բնակիչները օրը իբր 5,000,000 տոլար կը խնայեն և մէկ կողմ կը դնեն : Այսպէս , երկու օրուան մէջ աւելի ստակ կը հաւաքուի քան ղոր երկու տարուան մէջ կը տրուի արտաքին առաքելութիւններու համար :

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

(Շար. նախորդ ՆԻՒԻՆ Ե ՎԵՐՋ)

Գ. ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ . Ինչո՞ւ փիլիսոփան ազատութիւնը կը սահմանէ սակաւ , «Ծածկէ զեզ» Մարդը միայն կրնայ ճանչնալ ինքզինքը , որովհետեւ բարոյական արարած մըն է . մինչ անասուններ չեն կրնար ճանչնալ ինքզինքնին : Մարդը Աստուծոյ , իր նմաններուն և իր անձին հանդէպ ունի բարոյական պարտաւորութիւններ , մինչ անասուններ չունին , հետեւաբար մարդուն ազատութիւնը չնմանիր անասուններու ազատութեան : Անասուններ ազատօրէն կը չրջին լայնատարած և ծառայից անասուններու մէջ , կը թափառին բարձրաբերձ և սիգապանծ լեռներու վրայ , կը լողան լայնածաւալ ովկիանին անհուն խորութեանը մէջ , և կը ճախրեն պայծառ օդին մէջ զմայլեցուցիչ գեղեցկներով և ճոխութիւններով . սակայն անոնց ազատութեան մէջ չգոնուիր բարոյական տարր մը , որովհետեւ չունին բարոյական բնութիւն : Մինչ մարդը օժտուած է Աստուծմէ բարոյական բնութեամբ , հետեւաբար մարդը բարոյապէս ալ ազատ է : Ընդարձակ է այս նիւթը , բայց ես պիտի սահմանափակեմ երկու կէտերու մէջ : Բարոյական ազատութիւն կը նշանակէ ,

1. Ներքին ազատութիւն . Աստուած պարգեւած է մարդուն խիղճ մը , որպէս զի մարդը անսալով անոր ձայնին՝ ուղղէ իր կեանքը : Սակայն Հաւատաքննութեան Ատեանները չանացին բռնանալ խղճի ազատութիւնը , և անոր տեղ հաստատել եկեղեցիին ազատութիւնը : Ասոր համար իրենց խղճին համեմատ գործելով ուրիշ կրօնքներու յարողները պատժեցին կրակով , սուրով , անարկու տանջանքներով և սոսկալի մահով . այսպէս բռնադատեցին զանոնք գործել իրենց խղճին հակառակ և դարձընել իրենց կրօնքին : Ամէն մարդ ինք պատասխանատու է իր արարքներուն համար , և ոչ թէ եկեղեցին . հետեւաբար եկեղեցին իրաւունք չունի բռնանալ անհատներու խիղճերուն վրայ , և զրկել զանոնք խղճին բարերար ազատութենէն : Սակայն խղճի ազատութիւն չնշանակեր թաւալում չարութիւններու , մոլութիւններու և մեղքերու մէջ , այլ՝ քալել ուղղութեան , բարութեան և ճշմարտութեան մէջ :

2. Ծառայել պէտին . Ազատութիւնը աւելի պղծին կը պատկանի քան թէ անհատներուն , թէև անհատներ ևս կրնան օգտուիլ պղծին ազատութենէն : Այսուհետեւ ամէն Հայի ջանալը ըլլալու է Հայ պղծին ազատութեան , և յառաջդիմութեան համար աշխատիլ . և այս ուրիչ կերպով չըլլար , բայց միայն ծառայելով , օգնելով իրարու , և ոչ թէ խոչընդոտ ըլլալով , վերցնելով խոթարկանութեան ոգին և ամէն արգելք՝ որ կը բաժնէ իրարմէ պղծին անհատները և տարբեր կրօնքները : Ամէնքնիս ալ Հայի արիւն ունինք և իրարու եղբայր ենք , «Ընդ աստեղօք իմն կայ սիրուն քան զանձկալի եղբայր անուն :» Վասակութիւնը և անմիաբանութիւնը կործանեցին մեր պղծը . անցեալը թող սորվեցնէ մեզ անհետացնել ի սպառ այդ դժոխային ճիւաղները մեր պղծին մէջէն : Միութիւնը յաջողութիւն կը նշանակէ , մինչ բաժանումը անյաջողութիւն և կործանում : Առանձին անկուած ծառը միշտ կը ծեծուի հովերէն , և անոր ճիւղերը փոխանակ վեր բարձրանալու միշտ վար կը հակին . սակայն երբ շատ ծառեր իրարու քով անկուած են , կը պաշտպանեն զիրար սոսկալի փոթորիկներէն : Առանձին անկուած բոյսը կը թոռմի և կը չորնայ արեւին կիզիչ ճառագայթներուն ներքեւ . բայց երբ շատ բոյսեր իրարու քով անկուած են , իրարու վրայ չուք կը ձգեն և կ'արգելեն զիրար չորնալէ : Միանանք , և իրարու վրայ չուք ձգենք , և այն ատեն մեր պղծը պիտի ապրի : Մարդ մը ճամբորդութեան մէջ կը հանդիպի ժայռի ահագին կտորի մը , որ ճամբուն վրայ կեցած կ'արգելէր անոր : Ճամբորդը կը ջանայ մէկդի առնել զայն , բայց չկրնալով կը նստի ժայռին քովը : Ուրիշ մը կու գայ նոյն բանը կ'ընէ առանձին և կը նստի : Ուրիշներ ալ կու գան , և վերջապէս ամէնքը միասին կը փորձեն մէկդի հրել ժայռը , և կը յաջողին , և ուրախութեամբ կը չարունակեն իրենց ճամբան : Ինչ որ առանձին կարելի չէ ընել , չատերու միութեամբ կարելի է : Ուրեմն օգնենք իրարու , ձեռք ձեռքի և սիրտ սրտի տուած գործենք միութեամբ , և այն ատեն յաջողութիւնը պիտի պսակէ զմեզ :

Մեր պղծը անձնուէր ծառայողներու պէտք ունի : Սբ. Գրիգոր Լուսաւորիչի , Սբ. Թարգմանիչներու , Սբ. Շնորհալիներու և ուրիշներու անձնուէր ծառայութիւններուն չնորհիւ Հայ պղծը մինչև ցարդ պահած է իր գոյութիւնը . նոյնպէս մեր ծառայութիւնները պիտի մշանջենաւորեն մեր պղ-

դին դարաւոր գոյութիւնը։ Ամէն իր երակներուն մէջ Հայի արիւն ունեցող պէտք է որ ծառայէ Հայ ազգին։ Ծառայենք մեր ազգին և մեր նմանները։ Զըլլայ թէ մեր չիրիմին վրայ արձանագրուին Ց. Ոսկանի սա նշանակալից խօսքերը,

«Գիտեմ ծնաւ ու մեռաւ, այլ իբրև մարդ ապրեցա՞ւ,
Այսայսայտ է թէ անօգուտ՝ միայն այլոց բեռ եղաւ։»

Մեր ազգային նաւը դարերէ ի վեր փոթորկալից ովկիանի լեռնանման ալիքներուն ձեռքը խաղալիկ, և այդ որոտալից կոհակներէն կիսովին խորտակուած և բոլորովին կորսուելու վտանգին մէջ կը ճամբորդէր, և ահա հասաւ յանկարծ ազատութեան խաղաղ նաւահանգիստը։ Ճանչնանք այս ազատութեան յարգը, որ սուղ գինով, մեր լուսահոգի նախնիքներուն վարդակարմիր արիւնով գընուած է։ Օրհնեալ ըլլայ ազատութիւնը։ Օրհնեալ ըլլան մեր քաջմաչարչար նախնիքները, ողբացեալ նահատակները, որոնք մեր ազատութեան համար իրենց սրբազան արիւնները թափեցին։ Օրհնեալ ըլլան անոնց անմոռաց և բարի յիշատակները, և թող հանգչին խաղաղութեամբ անոնց նուիրական ոսկորները գերեզմաններու մէջ։ Թող նուիրուին այսուհետև մեր կեանքերը, մեր Հայ արիւնները, և մեր ինչքերը այս ազատութեան համար։ Այն աստն ազատութիւնը երկինքէն իջնող լուսափայլ հրեշտակի մը հանգոյն պիտի առաջնորդէ զմեզ բարիին, ճշմարիտին և վսեմին, և վերջապէս պիտի հասցնէ զմեզ յաւիտենական Բարիին, Ճշմարիտին և Վսեմին։

Կարէն

Կ. ՅՈՎՀԱՆ Ց. ՍԻՆԱՆԵԱՆ

ՄԵԶԻ ՅԱՒԱԿՅՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր կարի ողբացեալ դաստ և քրոջ—Տիկին Յովհաննա Ց. Թէլքէեանի — մահուան առթիւ ազգականներէ և բարեկամներէ հանգէպ մեզի արտայայտուած անկեղծ և ճշմարիտ կարեկցութիւնները մեծ մխիթարութիւն եղան մեզի։ Մանաւանդ այն դառն և առատ արցունքները որ շատերը թափեցին՝ մեր դառնակսկիծ արցունքներուն հետ խառնուելով մեր տագնապալից ցաւոցը և խոր խոցերուն բալասան եղան, որոնց համար ի խորոց սրտէ ջերմագին և սրտեռանդն շնորհակալութիւններ մատուցանելով կը խընդրենք Աստուծմէ որ պահէ պահպանէ անոնք սիրելիներուն կեանքերը երջանկաւէտ ուրախութեամբ։

Միանգամայն թող ներուի մեզ յիշել, առանձին թէ կարծես մեր ողբացեալ սիրելիին յարմար չէր սա կեանքը երկար ապրելու իր չափազանց փափկասրտութեանը պատճառաւ։

Ինքը իր քաղցր և խոնարհ բնաւորութիւնովը իր ծնողական տանը մէջ բնաւ երբէք յանդիմանութիւն կամ ծանր խօսքեր լսելու առիթ տուած չէր։ Մեր Փրկչին Ս. Ծննդեան օրը ծնած ըլլալով մեր տան մէջ իբր հրեշտակ նկատուած էր միշտ Փրկչին Ս. Ծնունդը աւետելու եկած և այնպէսով ալ ապրած էր։ Իր մանկութեան օրերուն մէջ բնաւանեկան հանդէսներու առթիւ իբր հրեշտակ խաղաղութեան հագուած, աստղ ի ձեռին, հիւրերու ուրախութեան և անոնց խորհուրդը դէպ ի երկինք բարձրացնելու միջոց կ'ըլլար։ Մանաւանդ պատահած էր երբեմն որ իրենց փոքրիկ սիրելիներէն խոպառ բաժնուած անձինք իր այդ կերպարանքը տեսնելով կը մխիթարուէին յիշելով թէ իրենց փոքրիկները նոյն կերպարանքո՛վ Տէրոջն աթոռը շրջապատած են։

Ինքը իր վերջին օրը ամբողջովին անցուց այն հրեշտակներուն հետ որ բազմութեամբ եկած էին զինքը երկինք փոխադրելու, որուն բոլորովին պատրաստ էր անոյշ ժպիտով մը, յիշելով շարունակ թէ իր սիրելի Փրկիչն ալ եկած է հրեշտակաց բազմութեանը հետ։ Եւ երբ ժամերը անցան ու վախճանը մօտեցաւ, յայնժամ տեսնուեցաւ թէ վերջին թշնամին հետ պատերազմի մը ուժգին ու տագնապը ոստակ էր։ Սակայն քիչ ատենէն մահը յաղթուեցաւ և ինքը իր նմաններուն հետ երեկոյեան ժամը 9ին (ը. Ե.), շաբաթ Սեպտեմբեր 26, մեկնեցաւ մեզմէ։

Վկրտհոր ընդ ննջեցեալ, Յովհաննէս և Եփթիմիա Մինասեան,
Հակ. 4 և քոյրերը ու եղբայրները

ՆՈՐ ԵՐԳԸ

(«Զայներ հնչեց»ի եղանակով)

1. Զայն մը հնչեց վսեմ օրոսի
Ոսկի ափերէն,
Թունդ թունդ ելան Հայոց սիրտեր
Ազատ՝ կապերէն։
2. Ազատութեան ոգին սուրբ
Ներման կայծակին,
Յաչն ու մահիկ հաչտութեան
Սիրով ցնծագին։
3. Փախէք տմպեր ատելութեան,
Փախէք մեր երկրէն,
Հայրենիք մեր պիտ՝ ողողուի
Լուսով վեհօրէն։
4. Վերջալոյսի ոսկի շողեր,
Գացէք իմ գագին,
Սուրբ խաչերիկը հաղորդելու
Հայոց Հայրիկին։
5. Տարէք հովեր այս լուրն արագ
Իբրև զբաղէն,
Իյնող քաջեր դեռ չեն մեռած,
Լուրի կ'սպասեն։

Բատում (Իտալիա) Ց. Թ. ԳԱՑԱՆԵԱՆ
(Մխիթար Պանոպոլ)

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Մեր Քրիստոնէութեան նկատմամբ երկու էական հարցեր կան. — Ի՞նչ է անոր նպատակը և Ի՞նչպէս կարելի է այդ նպատակին հասնիլ։

Սր. Գիրքը առաջին հարցման կը պատասխանէ.

Քրիստոնէութեան նպատակն է ձեղի ճրիւ-ընէ. «Քրիստոս Յիսուս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու» (Ա Տիմ. Ա. 4, տես նաև Մատ. Ա. 27)։ Աւետարանը կ'ենթադրէ թէ մարդս կորսուած մեղաւոր մըն է և թէ անոր համար յոյս չկայ առանց մեղքէն և մեղքի կործանարար արդիւնքէն ազատուելու Սբ. Գրոց յայտնած միջոցով, այսինքն Մարգացեալ Աստուածորդւոյն, Միակ Փրկչին Յիսուս Քրիստոսի քաւչական զոհով (Հռով. Ե. 1, 2, Գոր. Դ. 12)։

Սբ. Գրոց ոևէ ողջամիտ և անկեղծ մեկնութիւն ասկէ տարբեր եզրակացութեան չի կրնար յանդիլ. և ահա այս է Աւետարանին բուն էութիւնը։

Մարդիկ արտաքոյ Սբ. Գրոց ուրիշ պատասխան տալ կը փորձեն այս հարցման։ Քրիստոնէութեան նպատակն է, կ'ըսեն, մարդոց կեանքի պարագայից բարւոքումը։ Տարակոյս չկայ թէ Սբ. Գրոց մէջ այդօրինակ բարւոքման մը պէտքը ցուցուած է։ Սակայն հոն միշտ արտաքին պարագայից բարւոքումը նկատուած է իբր երկրորդական և իբր մեղքէ փրկութենէ կախում ունեցող խնդիր։ Արդարև շատ կարևոր է որ մարդկային կեանց պայմանները բարւոքուին, որ մարդիկ լաւագոյն բնակարաններու, լաւագոյն հագուստի և ուտեստի տիրանան, և սակայն անվիճելի է ըստ Սբ. Աւետարանին թէ փրկութիւնը արտաքին պարագայից արդիւնք չկրնար ըլլալ։ Ցաւէտ արտաքին պարագայից բարւոքումը կ'ապահովուի այն փրկութեամբ զոր Աւետարանը կը յայտնէ։ Միտգաւանական և մարդկայնական աւետարանը փորձուած է և անյաջող եղած։ Փրկութիւնը հագուստի և ուտեստի արդիւնք չի կրնար ըլլալ։ Սբ. Գիրքը ատոնց երկրորդական կարևորութիւն կու տայ։ Հոգւոյն բարւոքումը և բարձրագոյն կեանքը, ահա ատոնք են կենսական։

Երկրորդ հարցը թէ Քրիստոնէութիւնը ի՞նչպէս կրնայ հասնիլ իր նպատակին՝ նոյնպէս երկու պատասխան կ'ընդունի. Սբ. Գիրքը կը սորվեցնէ թէ ճերբինական վերածնութիւն մը կ'ազատէ մարդը ճեղոյ ճերոնընէն։ Վերստին ծնունդը մարդուս չար վիճակին միակ դարմանն է։ Սբ. Գիրքը կը սորվեցնէ թէ մարդուն մարմնաւոր խորհուրդը (այսինքն մարդկային խորհուրդը իր բնական վիճակին մէջ) Աստուծոյ դէմ թշնամութիւն է. այնպէս որ անկարելի է մարդուս դառնալ Աստուծոյ հնազանդութեանը [որ է միակ պայմանը փրկութեան] մինչ կը չարունակէ մնալ այդ վիճակին մէջ (Հռով. Ը. 7, 8)։ Աւետարանը կ'ընդունի և դարման կը ցուցնէ Սբ. Հոգւով վերստին ծնունդ։ Քրիստոս կրկին դաս մը կու տայ Նիկոդեմոսի ի մասին վերստին ծնընդեան բնութեանը և պէտքին և մեզաւորին այդ կերպով Աստուծոյ հնազանդութեանը դառնալուն, այսինքն Աստուծոյ թագաւորութեան մէջ տեղ մը դրաւելուն։

(1) «Եթէ մարդ մը վերէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը ճեսնել» [այսինքն ճըլմարիտ դաղափար մը կազմել անոր նկատմամբ] (Յովհ. Գ. 3)։ (2) Եթէ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել, »այսինքն վերադառնալ հնազանդութեան և հաւատարիմ հպատակը ըլլալ Թագաւորին։

Ահա է ահա Սբ. Գրոց որոշ պատասխանը։ Քրիստոնէութեան նպատակը ձեռք պիտի բերուի յետզետէ-ընթացք մը որ կ'ըլլայ վերանորոգիչ և վերածնուցիչ զօրութեամբը Սբ. Հոգւոյն և միայն անով։

Իսկ այս հարցին արտաքոյ Սբ. Գրոց տրուած պատասխանն է Բուէֆոռա կամ Զարգացում։ Ի քէ մարդուս մէջ եղած Աստուածային տարրը, եթէ ուղիղ կրթութեամբ զարգանայ, կը հասցնէ մարդը կատարելութեան։ Պէտք եղածն է Բնաջջում և ոչ թէ չեղաջջում։ Խնդիրը մարդկային զարգացման խնդիր է։ Մարդկայնական կամ բարոյական միջոցը, զոր այսօր կ'ուզեն շատեր Սբ. Գրոց ցուցուցած միջոցէն նախընտրելի նկատել, հիմնուած է այն ենթադրութեան վրայ թէ մարդս իր արժանապատուութեամբ, և դաղափարականի մը բնական տենչովը կարող է կատարելութեան հասնիլ։

Այսօրինակ միջոցներ փորձուած են և անյաջողութեան մատնուած։ Եւ նկատելի է որ այս դաղափարներուն հիմ մը կարելի չէ գտնել Սբ. Գրոց մէջ առանց խեղաթիւրելու անոր խօսքերուն իմաստը։ Սբ. Գիրքը բնաւ թոյլ չի տար որ արտաքին պարագայից բարւոքումը փրկութեան տեղը դրուի. և կամ բարեշրջումը կամ զարգացումը դրաւեն տեղը վերստին ծննդեամբ յեղաշրջման։ Այդօրինակ փորձեր ընողները կը նմանին հաւատուրաց Գաղատացիներուն որոնց կ'ըսէ Պօղոս. «Ուրիշ Աւետարանի մը կը փոխուիք անկէ՝ որ ձեզ Քրիստոսի չնորհքին կանչեց. որ չկայ ուրիշ Աւետարան» (Գաղ. Ա. 6)։ Ոչ ալ կարելի է այդպիսիները ազատել Պօղոսի Աստուածային ներշնչութեամբ կարգացած նզովքէն. «Բայց եթէ մենք կամ երկինքէն հրեշտակ մը գայ, աւետարանէ ձեզի անկէ ուրիշ՝ զոր մենք աւետարանեցինք ձեզի, նզովեալ ըլլայ» (Գաղ. Ա. 8)։

Ինչպէս սկիզբը ըսինք, ատոնք կենսական խնդիրներ են, և Քրիստոնէութեան յաջողութիւնը կամ անյաջողութիւնը այս հարցերուն պատասխանէն կախում ունի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Նախարարները երկուշաբթի իրի-կուն Վարչապետին ապարանքին մէջ ի թիթարի սե-ղանէն եռքը արտասովոր ժողով մը գումարելով սա որոշումը տուին. Պերլինի դաշնագրին հակա-ռակ Պուլկարիոյ անկախութիւն հռչակելը Օսմ. տէրութեան իրաւանց դէմ ոտնձգութիւն է, ուս-տի նախ պէտք է Պերլինի դաշնագրին ստորագրող տէրութիւններուն դիմում ընել և անոնց որոշման ու պատասխանին վրայ Օսմ. պետութեան արժա-նապատուութիւնը պահպանող միջոցներ ձեռք առնել։ Այս որոշումը տէրութիւններուն հա-ղորդուեցաւ հեռագրով։ Անգղիական դեսպանը Վարչապետին յայտնեց թէ իր կառավարութիւնը քնաւ չհաւանիր Պուլկարիոյ ընթացքին և թէ ամ-բողջ Եւրոպա ալ պիտի ընդդիմանայ։ Գաղափար մը կայ թէ ամբողջ այս գործը մեքենայուած է ձեռամբ Գերմանական դեսպանին, որու կ. պոլիս վերադարձէն քիչ եռքը տեղի ունեցաւ համբաւեալ հացկերոյթը Թէվֆիք փաշայի ապարանքին մէջ։ Երեքշաբթի դիշեր Պոլսոյ թաղերէն մեծ բազմու-թիւն Անգղիական դեսպանատան չուրջ հաւաքուե-ցաւ չնորհակալութիւն յայտնելու համար որ Անգ-ղիական կառավարութիւնը պիտի չվաւերացնէ Պուլկարիոյ անկախութիւնը։ Սակայն դեսպանը և դեսպանատան պաշտօնէութիւնը Թարապիոյ դես-պանատունը կը գտնուէին։ Ուստի հեռագրով հա-ղորդուեցաւ իրենց չնորհակալութիւնը։ Յետոյ ցուցարարները գացին Ֆրանսական դեսպանատուն և ծափահարութիւններ ըրին։ Ժամը 5½ին ալ ուս-րիչ բազմութիւն մը, Հայ, Յոյն և Իսլամ, ցոյցեր ըրաւ Անգղիական դեսպանատան առջև։ Թուրք մամուլը մեծ լրջութեամբ կը չարժի և հանդար-տութեան կը հրաւիրէ ժողովուրդը, վստահացնելով թէ Թուրքիոյ կողմն է իրաւունքը և թէ տէրու-թիւնները Թուրքիոյ չափ պարտաւոր են իրենց պատիւը փրկելու համար Պուլկարիոյ յարգել տալ Պերլինի դաշնագիրը։ — Պերլինի դաշնագրին 25րդ յօդուածին համաձայն Աւստրիա-Հունգարիոյ կա-ռավարութիւնը Պոսնա և Հէրսէք գաւառները գրա-ւած էր և եէնի Պազարի մէջ ալ զօրք հաստատած։ 1879 Յնս. 21ին ատոր համար 10 յօդուածով պայ-մանագրութիւն մը կնքուած էր երկու տէրութիւն-ներուն միջև։ Երեքշաբթի Աւստրիա-Հունգա-րիոյ դեսպանը Բ. Դրան մէջ Մեծ Եպարքոսին և Արտաքին գործերու նախարարին հետ տեսակցելով ծանուցագիր մը տուաւ, որով կը յայտնուի թէ Օսմ. պետութեան արդի սահմանադրական դրութեան հանդէպ այլևս պէտք չկայ որ եէնի Պազարի գաւառա-կը զինուորական գրաւման ենթարկուած մնայ և թէ որոշուած է գաւառակը ամբողջովին Թուրքիոյ թողուլ։ Բայց ի վարձ ծառայութիւններուն, զո-րոնք Աւստրեան կառավարութիւնը Թուրքիոյ մա-տուցած է Պոսնա և Հէրսէք գաւառները կառա-վարելով և զանոնք նիւթական ու բարոյական յա-ռաջդիմութիւններու արժանացնելով, Աւստրիա նոյն պայմանագրին տրամադրութիւններէն ինք-զինք զերծ կը կացուցանէ և գործողութեան ազա-տութիւն կ'ստանձնէ։ Երեկոյին նախարարները ժո-ղով գումարեցին և որոշեցին բողոքել Աւստրիոյ այս ընթացքին դէմ։ Բողոքը չորեքշաբթի մատուցուե-ցաւ մայրաքաղաքիս Աւստրեան դեսպանին ձեռամբ։

Կայս. իչխան Պէհաէտտին էֆ. 7-8 հարիւր ոսկի արժէքով թագ մը նուիրեց Թէփէպա-չըի պարտէզի վաճառականդէպին, *Կայս. իչ-խան Ապտիւրրահիմ էֆ.* արդուզարդի փղոսկրեայ արծաթապատ սպաս մը, *Կայս. իչխանուհի Սալիհէ* ալ ոսկեզրուատ երկու կապտագոյն սիւն, որոնց վրայ կան Նափոլէոնի և ընտանիքին վերաբերեալ պատկերներ։ —Եւրոպայէ բերուած վայրաչարժ մը և երեք կառք փորձուեցան Եըլտըզի մարզարանին մէջ ներկայութեամբ Վեհ. Սուլթանին, Պատերազ-մական նախարարին և ուրիշներու։ Կանոնաւորա-պէս կը բանին սոսկք խճուղիներու վրայ և զին-ուորական փոխադրութիւններու կը ծառայեն։ — Գործադուլներու նկատմամբ Առևտրական և Հան-րօգուտ գործերու նախարարութեան կողմէ պատ-րաստուած ծրագիր մը Պետական Խորհրդին յղուե-ցաւ։ — Այսուհետև ճամբորդներ իրենց թաղերէն կամ պատրիարքարանէ իլմուխապէր պիտի չառնեն անցագիր հանելու համար։ Իրենց Օսմանիչէ թէզ-քերէն պիտի ցուցնեն միայն։ — Եըլտըզէ Պրուսա ղրկուած զինուորներու տեղ Գ զօրարանակի զին-ուորներ դրուեցան։ — Նէճիպ Մէլհամէի ժողո-վին կողմէ գրաւուած ամէն գիրքեր, թուղթեր և դրութիւններ սնտուկներով Բերայի ոստիկանա-տունը փոխադրուեցան։ Տէրերը կրնան խնդրագրով մը դիմել Բերայի ընդհ. դատախազութեան։ — Գումգափուի կայանին պաշտօնանկ քոմիսէր Եու-սուֆ Ձէմալ էֆ.ի պաշտօնավարութեան նկատ-մամբ բացուած քննութիւնը ենթակային համար չատ անյագաստ արդիւնք տուաւ։ — Ներքին գոր-ծերու նախկին նախարար Մէհմուտ փաշա հան-դրստեան պիտի կոչուի 17,000 դահ. ամսաթոշա-կով։ —Անցեալ չաբթու Կայս. պալատ փոխադրուե-

ցաւ Զարին կողմէ ղրկուած 1,200 քիլօ ծանրութեամբ զարդանօթը, որ Սիպերիական թանկագին քարէ չինուած է և կարմիր բիծեր ունի։ — Նահանգները և գաւառները երեք ասիճանի բաժնուեցան և ըստ այմ կուսակալներու և կառավարիչներու ամսականներ որոշուեցան։ — Մայրաքաղաքիս Պարսիկ Ագատականներու խումբը եկեղ Ղազէնայի դրեց թէ ոչ ոք կը հաւատայ այն հռադրին թէ Շահը Սահմանադրութիւն հրատարակած է։ Նաև հերքեց սա լուրը թէ դեսպանը նահապետ կարգուած է նոյն Ընկ.եան։ — Երկաթուղիներու անօրէնները Հանրօգուտ գործերու նախարարին հետ խորհրդակցութիւն մը ունեցան սակագինները բարեփոխելու համար։ — Նախարարներու խորհրդին որոշմամբ, Հանրօգուտ գործերու նախարարութեան կողմէ Իզմիր պաշտօնեայ մը պիտի ղրկուի նաւային արկածին և ընկերութեան չոգենաւերուն նկատմամբ քննութիւն մը կատարելու նպատակով։ — Օրդոի Պաք վաճառատան պաշտօնէութիւնը երեքշաբթի վերսին սկսաւ իր աշխատութիւնը նոյն պաշտօնատան մէջ։

Նահանգներ. Միլլի Սչիրէթի սպանեալ պետ Իպրահիմի դիակը գերեզմանէն հանուած է և ստուգուած է թէ անորն է։ Վարչապետան հրահանգ ղրկած է որ պէտք եղածն ի գործ դրուի անոր կնոջ ու զաւակներուն նկատմամբ որոնք հնազանդութիւն յայտնած են։ — Դամասկոսի բերդին ոճրագործ քանտարկեալները, իբր 300 հոգի, քաղաքն հասնող Օսմ. Քոմիթէի ներկայացուցիչներուն առաջնորդութեան ներկայ ըլլալ ուզելով, խռովութիւն յարուցած էին։ Քոմիթէի անդամ Սաատէտտին պէյ և ուրիշ մը տեղւոյն հրամանատար պէյին և էօմէր փաշայի հետ բանտ գնաց քննութիւն մը բանալու։ Ոճրագործ մը էօմէր փաշայի թելադրեց չուտով մեկնիլ, իսկ միւսները դաշոյններով յարձակեցան, բանտին դռները կղպեցին և յայտարարեցին թէ կա՛մ ամէնը մեկտեղ պիտի արձակուին, կա՛մ ամէնը մեկտեղ պիտի քանտարկուին։ Մեծ դժուարութեամբ կարելի եղաւ ոճրագործները համոզել որ այցելուները թող տան։ — Կեսարիայէ կը ղրկուի թէ տեղւոյն թաղապետական ժողովը կազմուած 4 Թուրք և 7 Հայ անդամով, և թէ կաշառակեր Շեյխ Իպրահիմ որ քանտարկուած էր՝ ազատ արձակուած է։ — Սամոսի մէջ Մայիսին զօրաց վրայ յարձակողներու դատավարութիւնը աւարտեցաւ, 19 հոգի մահուան, 22 հոգի ցկեանս թիապարտութեան և 11 հոգի քանտարկութեան դատապարտուեցան։ Գուշատայէ և Սէօքէէ պետական վաշտեր ղրկուեցան նոյն կղզին՝ խռովիչներու առջևը առնելու համար։ — Անցեալ չաբթու 114 Թնդանօթ, 12 կառք ռազմանիւթ և 12 կառք վառօդ ղրկուեցաւ Էմիրնէ, այնչափ ալ Սէլանիկ։ — Աբքիպեզագոսի Ցոյնեըրուն նկատմամբ, որոնք մերժած էին երեսփոխան ընտրել, կարծելով թէ իրենց առանձնաշնորհումները պիտի կորսնցնեն, նախարարներու խորհուրդը որոշեց թէ տեղի չկայ քանի գործադրել տալու Սահմանադրութեամբ չնորհուած իրաւունքները։ — Այտընի և Պալիա Գարա Այտընի գործադուլները վերջացան։ — Կը հերքուի սա ղրոյցը թէ Սապահէտտին իշխանի կողմէ Տրապիզոն ղրկուած Շէվքէթ պէյ ձերբակալած է, նաև սա նոր ղրոյցը թէ իշխանը փախած է, վասն զի անձանօթ չարամիտներու կողմէ սպառնալիք եղած էր անոր կեանքին դէմ։ — Գաւառի Քրիստոնեայ քնակիչներ սկսած են զինուորական տուրք չվճարել, մտածելով թէ Քրիստոնեաները զինուորական ծառայութիւն պիտի մատուցանեն։ Բայց դեռ ատոր վերաբերեալ օրինագիծերը պատրաստ չեն, ոչ ալ Օսմ. Խորհրդարանը գումարուած է՝ զանոնք վաւերացնելու համար։ Ուստի կը զգուշացուի թէ այդ տուրքը չվճարողներու նկատմամբ օրէնքին տրամադրութիւնները ի գործ պիտի դրուին։ — Այտընի կուսակալութեան պատուիրուած է դիւրութիւններ ընծայել Իզմիրի նաւային արկածէն ազատուածներուն։ — Աքսորէ վերադարձած Մուսա պէյ զացած է իր երկրի Քուրդերը համոզել որ Սահմանադրութիւնը ընդունին և յարգեն։ Շատեր համոզուած և երդուած են Սահմանադրութեան հաւատարիմ մնալ։ — Իզմիրի Տէօնկէլ գիւղին մէջ անձանօթ ախտ մը երևցած է։ Կ'ակսի փորի սուր խիթով և կու տայ գլխու և մէջքի ցաւ ու գրեթէ խելագրոյս կ'ընէ հիւանդին։

Աւետ. Թղ. Ուշադրութիւն կը հրաւիրենք թերթիս ծածկոցին երկրորդ երեսի «Կարևոր Ազդ»ին վրայ, ուր անցեալ չաբթու սխալները սպրդած էին։ — Վարչ. Ժողովը Վսեմ. Ազգապետ Էֆ.ի նախագահութեամբ չորեքշաբթի գումարեցաւ։ Սահմանադրութեան պատրաստութեան եղանակին նկատմամբ Իզմիրի Գաւառ. Ժողովէն և Թոռոսթօի ազգապետին նամակներ և Կեսարիոյ Գործ. Ժողովէն և Մարքերդի Գործ. Ժողովոյ նախագահէն հեռագիրներ կարգացուեցան։ Կեսարիոյ և Մարքերդի հեռագիրները իմաստով համանման են Մարզուանու անցեալ չաբթուան հեռագրին։ Ատապազարի Գաւառ. Ժողովի թելադրութիւնը կը տեսնուի անոր արարքներուն մէջ, որոնք պիտի հրատարակուին յառաջիկայ թուով։ Իսկ Թոռոսթօի

ազգապետ Մ. Հ. Գուզուքէպապեան կ'առաջարկէ որ ներկայ Վարչ. Ժողովը մեր ժողովրդին պէտքին յարմար Սահմանադրական կանոնները խմբագրելով՝ ղրկէ գաւառները և ժողովրդեան կամքը առնելէ եաքը ներկայացնէ վաւերացման։ Ժողովը ընդ երկար խորհրդակցելէ եաև 3ի դէմ 7 քուէով որոշեց ընտրել մանախումբ մը, որ Սահմանադրութեան պատրաստութեան մասին ծրագիր մը պատրաստէ։ Անդամ ընտրուեցան Փրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան, Յովհ. էֆ. Մինասեան, Միհրան էֆ. Յովհաննէսեան, Գէորգ էֆ. Խարբուճեան, Թովմաճան էֆ. Թովմաճանեան (Սըվազցի), Վահան էֆ. Մարթայեան, Ճարութիւն էֆ. Անդրէասեան։ — Վսեմ. Ազգապետ էֆ. երեքշաբթի մասնաւոր ներկայութիւն մը ունեցաւ Վսեմ. Բազաքապետին հետ կէսիկփաշայի եւ կղեցւոյ կառուցման խնդրոյն վրայ, որու նկատմամբ վերջերս Մեծ Եպարքոսին մատուցուած դրութիւնը Ներքին գործերու նախարարութեան և անկէ ալ Քաղաքապետութեան յղուած է վերաքննութեան համար։ — Ռոտոսթօի ազգապետ Մ. Հ. Գուզուքէպապեանի հրաժարականը ընդունուած չէ և կը շարունակէ իր պաշտօնը։ — Խարբերդի միսիոնարներէն Տր. Պարնըմ ցաւալի արկածի մը պատահած է։ Զինէն վար ինկած և ծնօտին ոսկորը կոտրած է, աչքին մէկը վիրաւորուած է և կողերէն մէկ երկուքը ճզմուած։ Վերջին լուրերու նայելով ապաքինումը յուսալի է։ — Հալէպի Բողք. համայնքէն Սահփան էֆ. Ճ. Մարգարեան, որ Եւրոպա գացած էր առաքելաւորժութեան արհեստը կատարելագործելու համար, կայս. Բժշկ. Վարժարանին մէջ յաջող քննութիւն մը տալով վկայական ստացաւ։ — Տր. Գասապեան, որ 18 տարիէ ի վեր Ամերիկայի մէջ Բէօնթիկէնեան ճառագայթներու դիտական հետազօտութիւններով կը զբաղէր և իբրև մասնագէտ ծանօթ է Եւրոպայի մէջ, իր հայրենիքը (Կեսարիա) այցելելու առիթով մայրաքաղաքս ժամանեց։ — Ատաբազարի Հայոց Վարժարանի աշակերտները իննսուն Հայ գաղթականներու 2 ոսկի ղրկած են Պատրիարքարան։ — Հաճընի որբանոցին անօբէն Մր. Մորըրի ամուսինը Սեպ. 21ին մեռած է 38 տարեկան։ Հանգուցեալը բժշկական փայլուն ընթացք մը բոլորած էր Ան Արպըր Գոլէճին մէջ։ Տարի մը առաջ ամուսնացած էր։ Իր ծնողաց պէս ինք ալ եռանդուն Քրիստոնէի մը կեանքով կ'ապրէր և անձնուիրաբար կը խնամէր Հայ կաթօլիներ։ Թաղման արարողութեան մասնակցած են տեղւոյն Ամերիկ. եկեղեցիի պաշտօնեան և վարդապետ մը։

Հայ Ծող. Տեղապահ Հայրը չրջաբերականով մը դաւառները հրահանգ ղրկեց որ մասնաժողովները կարգուին և անոնց ձեռամբ սատուբուի թէ որո՛նց արտերը ու տուները գրաւուած են և ո՞ր և որոնց մէ՞։ — Էջմիածնի Սինոդը հեռագրով խնդրեց Կովկասի Փոխարքայէն որ Կաթող. ընտրութեան հրամանագրերը փութացնէ Պատրիարքարան։ Մայրաքաղաքիս ականաւոր եկեղեցականներն ալ Պատրիարքարանի մէջ խորհրդակցեցան որոշելու համար թէ ինչ ընթացք բռնելու են քանի որ ցարդ հրամանագրեր չեն հասած։ — Տեղապահ Հայրը, Ամէն Ժողովին ներկայացնելու համար, նախորդ Պատրիարքէն խնդրած էր անոր 12ամեայ պաշտօնավարութեան և նախորդ վարչութեան գործերու վերաբերեալ համարատուութեան տեղեկագիր մը։ Պատրիարքը պատասխանեց թէ «վարչական համարատուութիւնը ըստ Սահմանադրութեան Վարչ. Ժողովները կը ներկայեն...։ Նախորդ վարչութեան գործոց համարատուութեան մասին ալ պէտք է որ անոր միացեալ անդամները խօսին։» Տեղապահ Հայրը պատասխանեց թէ արդի վարչութիւնն իր երկու տարուան գործառնութեան համեմատ պատասխանատու կրնայ նկատուիլ. իսկ տրուած որոշումներու գործադրութեան համար ըստ օրինի նախագահը պէտք է բացատրութիւն տայ։ Բաց ասոր, նախորդ տասնամեայ չրջանին գործառնութեանց ալ տեղեկագիրը պէտք է։ — Պատրիարքարանէ խնդրուած է որ ըստ առաջնոյն 50ի չափ ազգաւտ Հայ ուսանողներ ընդունուին Պետական Վարժարանները։ — Ցունուար Պատրիարքը անցեալ չաբթու իր փոխանորդին միջոցով չնորհաւորած էր Տեղապահ Հօր պաշտօնը։ Պատրիարքարանէ ալ երկու եկեղեցականներ Ցունուար Պատրիարքարանը գացին փոխադարձ այցելութիւն տալ և չնորհակալութիւն յայտնել։ — Օսմ. Խորհրդարանի Հայ անդամներու բռնելիք ընթացքի մասին խորհրդակցութեան համար հրաւիրուած երեսփոխաններ և Կաթոլիկ ու Աւետ. ծանօթ անձնաւորութիւններ և կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներ ժողով գումարեցին, բայց եզրակացութեան մը չյանգելով որոշեցին ուրիշ նիստ մը գումարել։ — «Վարդապետական Միութիւն» մը կազմուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, որ ծրագիր մը պիտի պատրաստէ եկեղեցականութեան բարձրացման համար։ — Պարսից դեսպանը իր Խաղաղութեան Տաղ գրքոյկէն ոսկեզօծ օրինակ մը նուիրեց Իգմիրլեան Հայրիկին։ — Հայ կղերականութեան նշանաւոր դէմքերէն Օրթաքէօյի Սուգերէց Տ. Սահակ Քհնյ. Տ. Սարգիսեան հանգեաւ ի Տէր 77 տարեկան։ Հանգուցեալը 54 տարի ծառայած է

Հայ ազգին և եկեղեցիին : Հեղինակած է Քննական կբննադրութիւնը և կրօնական այլևայլ գործեր : — Այս տարի Արմաշի ուխտաւորներու թիւը հաղիւ 4,000 եղած է և հասոյթը իբր 350 ոսկի: —Պատրիարքարան ղրկուած հաչիւներէն կը տեսնուի թէ Երուսաղէմի վանքը իբր 30,000 ոսկի պարտք ունի: —Աթենացի հիւրերէն պատգամաւորութիւն մը այցելեց Տեղապահ Հօր և սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ : Նոյնպէս նշանաւոր Հելլէններու խումբ մը այցելեց Բիւզանդիոնի խմբագրատունը և Տնօրէնին չնորհակալութիւն յայտնեց խաղազասէր այն ուղղութեան համար որու կը հետևի այն , և ծանոյց թէ Ցունաց Պատրիարքը չրջաբերականով յորդորած է մայրաքաղաքիս և գաւառներու Ցոյները սիրով և համերաչխարհ ընթանալ Հայոց հետ : — Հայ Կաթոլիկ հասարակութենէն կարդում լրջամիտ մարդիկ , նկատելով որ իրենց մէջ մուտ գտած այլևայլ տարաձայնութիւններու և երկպառակութիւններու հետևանքով Ազգ. Երեսփ. և Վարչ. գործերը երեսի վրայ կը մնան , հաչտարարի դեր կատարող ընկերութիւն մը կազմած են: —Ծանօթ դրագէտ Արշակ էֆ. Զօպանեան և Տր. Տիրան Պալաքեան մայրաքաղաքս ժամանեցին , նամանաւանդ Սէլանիկի Իրատգիտական Վարժարանի դասախոսներէն Նազարէթ էֆ. Խաչերեան , որ անդամ է Տեղւոյն Վերաքննիչ ատեանին: — Օսմ. Համալսարանի չափագիտութեան և բնագիտութեան ուսուցիչ Ցակոբ Պօյաճեան , Տր. Ստեփան Մելքիսեդ , Պապոյեան Պետրոս և Ցակոբ Սթամպուլուեան էֆ.ները Օսմ. Խորհրդարանի անդամութեան ընտրելի ներկայացուած են : —Իւսկիւտարի Իճատիյէ 3 և ԵՒնիգափուէ 2 անձինք, Կարինէ Սողոմոն էֆ. Տ. Ազարեան , Պրուսայէ Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան , Բալուէ Մելքոն էֆ. Կիւրճեան և Ղուիէ Սարգիս էֆ. Ցովհաննէսեան Ազգ. երեսփոխան ընտրուեցան: —Սանասարեան Վարժարանի ուսուցիչ Պ. Խաչատուրեան Կաթող. ընտրութեան պատգամաւոր ընտրուած է Կարինէ : —Նպաստիչ յանձնախումբը որոշեց 150 ոսկի ղրկել Մուշի և Սասունի կարօտեալներուն: —Եգիպտոսի Առաջնորդը 2,500 ֆր. ղրկած է Միաց. Ընկերութեան : —Ազգ. անձնազոհութեան Ընկ.ը մինչև անցեալ հինգշաբթի 26,120 դահ. բաշխած է կարօտեալներուն : — Կովկասի Կրթ. Միութիւնը 1,200 րուպլ տրամադրած է Հաւրճի ղըպրոցը Գիւղատնտեսական Վարժարանի վերածելու համար : — Պաթումի վաճառականներ ժողով մը դումարած են հայրենիք վերադարձող Հայերու օգնելու նպատակով : — Տրապիզոնի վաճառականներէն կայծակ էֆ. Արապեան Բաբերդի մէջ 500 ոսկինոց կալուած կտակած է ազգին՝ կրթական նպատակի համար : — Սամաթիոյ Ազգասիրական Ակումբը Իզմիտի գաւառէն 1,414 դահ. հանգանակած է : — Օսմ. Բոմիթէի պատուիրակութիւն մը այցելած է Նէվչէհիր և երգեցիկ խումբէն առաջնորդուած է եկեղեցին , ուր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է և Թուրք ու Հայ բանախօսներ չեչտած են Թուրք և Հայ եղբայրութիւնը: Նմանօրինակ հանդէս մը կատարուած է Գասթամունիի եկեղեցիին մէջ իյիշատակ Թուրք նահատակներու : — Վանայ չրջակայ գաւառներուն մէջ ցարդ աւեր և ոճիրներ գործող հոչակաւոր Քուրդ աւազակապետներու բարբարոսութիւնները նկարագրող բողոքագրեր եկած են Պատրիարքարան և Հ. Ց. Դաշնակցութեան Բոմիթէին : Նմանօրինակ բողոքներ և ահռելաթափի լուրեր եկած են Մուսէ, Եողղատէ և Մուշէ և անոնց խժդժութեան ձայներ Զարհանգագէ :

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Երկուշաբթի (Հոկ. 5) կէսօրէն մէկ ժամ առաջ Պուլկարիոյ իշխանը Զար տիտղոսով Թագաւոր հրոչակուած է Թռնովայի մէջ, ուր հոչակուեցաւ 1878ին Պուլկարիոյ Սահմանադրութիւնը և իշխանական թագ դրաւ Պաթէնպէրկի իշխանը : Անկախութեան այս հոչակումը ցնծութեամբ ողջունուած ու տօնուած է Պուլկարիոյ ամէն կողմը , բայց լաւ տպաւորութիւն չէ գործած Պէլկրատի և Աթէնքի մէջ: Երեքշաբթի Սոֆիայի մէջ կրօնական արարողութիւն մը կատարուած է մարզարան-հրապարակին վրայ , յեսոյ անկախութեան յայտարարութիւնը կարդացուած և զօրահանդէս կատարուած է : Սա պէս կը վերջանայ իշխանին յայտարարութիւնը. «Թուրքիա և Պուլկարիա , երկուքն ալ երբ ազատ ու անկախ ըլլան , պէտք եղած պայմանները կ'ունենան բարեկամական կապերը ստեղծելու և ամրապնդելու : . . . Այս սուրբ գործը լրացնելու և պետութեան պէտքերը հոգալու համար Ամենազօրին օրհնութեամբ անկախ կը հոչակեմ 1885ի Մարց. Պուլկարիան : Կը յուսամ իմ ժողովրդիս հետ թէ այս գործը վաւերացում պիտի գտնէ մեծ տէրութիւններէն :» Ընդհակառակն տէրութիւններէ ոմանք խստիւ բողոքած են : Փարիզէ կը հեռագրուի թէ Ֆրանսա և Անգղիա կատարեալապէս համաձայն են Պուլկարիոյ և Աւսարիոյ կողմէ յարուցուած խնդիրներու մասին և թէ համաձայնութիւն գոյացած է համաժողովի մը գումարման համար , ուր պիտի կարգադրուին Պալքանեան ամէն խնդիրներ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ե. ՑԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆինեանեըլար եոփուշու Ամերիգան խան

ԿԱՐԵԻՐ

Նոր երգարանը, «Հոգևոր երգարան եղանակներով,» պատրաստ է վաճառման համար։ Գինն է 15 դահ. (երեք քառորդ մէճիտ)։ Թղթատարով մեկ օրինակ ընդունիլ ուզողներ $2\frac{1}{2}$ դահ. աւելի պիտի ղրկեն թղթատարական ծախքի համար։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

(Այս խորագրեր պակ պէպէ ձանաչուածին ամէն պեսակ պէպէրը, ընդհանրապէս անշուշտ, ինչպէս գորգ և գորգաւոր, պաշտօն և պաշտօնեայ, վաճառ և վաճառապետ, եւն.)։

ՏՕՔԹ. ՅՈՎՍ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆԸ

Կարճ ժամանակի մէջ արդէն իսկ ջերմ ընդունելութիւն գտած է Տօքթ. Յովս. Տ. Սեփանեանի այս նորագոյն հրատարակութիւնը, որ իբրև Դաստիարակութեան և առողջապահութեան՝ վաւերացուած է կեդր. Ուսումնական Խորհուրդէն։ Մասնաւոր մտքերը ջերմագին գնահատուած է նաև Մամուլին կողմէ առհասարակ, ինչպէս նաև հեղինակաւոր բժիշկներէ և ուսուցիչներէ։

Առաջիկայ դպրոցական տարեշրջանին համար՝ մեր վարժարաններուն կրնայ ջերմօրէն յանձնարարուիլ որ, մարդակազմութեան և առողջապահութեան դասերն աւանդուին այս դիրքով, որուն հեղինակին անունը, ընտիր պարունակութիւնը և փառաւոր կազմը զայն դերազանցապէս օգտակար և անհրաժեշտ կ'ընեն ամէն տան դրադարանի։

Գինն 10 դրուշ։ Կեդրոնատեղի՝ Պալեոց Գրատուն, Զաքմաքճըլար, Կ. Պոլիս։ 10—10

Իզմիրի նախկին հովիւը Վեր. Փառնակ Իսքէնտէրեան որ կարող է թէ՛ Հայերէն և թէ՛ Թուրքերէն լեզուներով քարոզել՝ պատրաստ է հրաւէր ընդունիլ ուր եկեղեցիէ։ Իր հասցէն է Իզմիր-Պաղչէճիք։ Տեղեկութեան համար կրնայ դիմուիլ Վեր. Տոդ. Չէմպըրսի՝ Իզմիր-Պաղչէճիք, կամ Իզմիրի Գաւ. Ժողովի նախագահ Վեր. Յովսէփ Ճէճիզեանի, Ատաբազար։ 3—5

Ե. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով, ժամ 8.30 (Ը. Թ.), ի Բէսթ, Դուսդափու։ Իւսկիւտար, ժամ 7։ Նիւթ՝ Եփես. Ժ. 30։

Գերմանիոյ մէջ աւետարանչական գործոց վրայ խօսող պատկերազարդ դիրք մը պիտի հրատարակուի։ Հրատարակիչը յանդրած է որ Թուրքիոյ Աւետ. գործոց վարիչներ խրկեն եկեղեցիներու, վարժարաններու, քարոզիչներու և ուսուցիչներու լուսանկարներն համառօտ ծանօթութիւններով։ Փափաքողն կրնայ խրկել 2 դահ. նամակադրոշմ, ներփակելով առ Գ. Պաղտասարեան, Պրուսա։

Յանախորդներու ուշած կամ ներկայացուցած լուսանկարներէն, Եւրոպական տպագրութեամբ, պարզ կամ դունաւոր ֆոտօ տրպէքթօ յանձնարարութիւններ կը կատարուին դիւրամատչելի գնիներով։ Գործադրութիւնք մաքուր ու արագ։

Փափաքողներուն կը դրկուի նմոյշներն պայմաններով մէկտեղ։ Դիմել առ

Նէրսէս և Բաքէրճեան, Ասլանճէյիկ Գալեճ, Մարզուան

3—26

ԶՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՆԿԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
Գերբ. Յ. Կէօլճեան

«Սոյն քերականութեան մէջ հաւթուած են Անկլիերէն լեզուի բոլոր դժուարութիւնները։»
«Հնչման կանոնները հիանալի են պարզապէս։»
«Ամէն կերպով յանձնարարելի դասագիրք մըն է բոլոր անոնց որ կ'ուզեն սորվիլ և ուղիղ սորվիլ Անկլիերէն լեզուն։»

Գինն՝ 15 դրչ.։ Բոսթայով 17 դրչ. (փոխարէն նամակադրոշմ ալ կ'ընդունուի)։

Բրոֆ. Վ. Յ. Յակոբեան էֆ.ի Անդր.—Հայերէն բառարանին երկրորդ տպագրութիւնը 50 դահ. (կամ 50 հատ 1 դահեկոյ նամակադրոշմ)։

Դիմել՝ Յակոբ Մ. Սրապեան Գրատուն,
Մարզուան

20—26